

การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับ ม.ศ. 6
เขตศึกษา 2

ปริญญานิพนธ์

ของ

โกศล ธรรมชาติ

ขอสมทบทุน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

16 S.A. 19

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

2519

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันสัปดาห์ได้พิจารณาปัญหานี้พร้อมกันแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษากลับหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้.

ศาสตราจารย์ อภิสิทธิ์ ประธาน
ประธาน
คณะกรรมการ

ประกาศนุญการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลงไปแล้วนี้ เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์สมควร อภัยพันธุ์ อาจารย์ อังคณา สายยศ และอาจารย์ ดร.อนันต์ ศรีโสภณ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้
พนทวย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่โรงเรียนอาชีวศึกษา ในเขตศึกษา 2 ได้แก่ โรงเรียนเทคนิคยะลา โรงเรียนการช่างสตูล โรงเรียนการช่างปัตตานี โรงเรียนอาชีวศึกษาปัตตานี โรงเรียนการช่างนราธิวาส และโรงเรียนอาชีวศึกษานราธิวาส ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูล เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประเสริฐ รุสสิงห์ คุณสุภชัย เอื้ออิสระวิมล คุณสนอง สุวรรณวงศ์ คุณประมวล รัตนวงศ์ และคุณสาไมตรี ลักษณะโยธิน ที่มีส่วนให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้
สะดวกขึ้น.

โกศล ธรรมชาติ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
①	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
④	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	7
	เอกสารด้านประวัติศาสตร์	7
	เอกสารด้านการอบรมเลี้ยงดู	14
	เอกสารด้านศาสนา	18
②	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	19
⑥	วิธีดำเนินการ	20
3	- กลุ่มตัวอย่าง	20
	- เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	21
	แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู	21
	แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย	24
	การทดลองสอบ	26
⑦	การเก็บรวบรวมข้อมูล	29

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	30
	(2) การวิเคราะห์ข้อมูล	30
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	41
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	41
	กลุ่มตัวอย่าง	41
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	41
	(3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	42
	(1) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
	อภิปรายผลการวิจัย	44
	(4) ข้อเสนอแนะ	44
	บรรณานุกรม	53
	ภาคผนวก	59

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ และอิสลาม	20
2	จำนวนนักเรียนแยกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู	21
3	เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงค่านิยม ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง เอากับ เด็ก	31
4	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงค่านิยม จากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง เอากับ เด็ก	32
5	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงค่านิยม ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง เอากับ เด็ก	33
6	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติแบบประชาธิปไตย โดย ค่านิยม จากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง เอากับ เด็ก	34
7	เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยด้านอารมณ์ ของนักเรียนที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง เอากับ เด็ก	35
8	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก กับทัศนคติ แบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง	36

9	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง	37
10	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาากับเด็ก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง	38
11	ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม	39

ภูมิหลัง

มนุษย์ต้องการมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข พยายามแสวงหาแบบและกระบวนการดำรงชีวิต อยู่ด้วยกันให้บังเกิดความสุขตามที่ปรารถนา แต่ละหมู่พวกได้ตกลงกำหนด "แบบ" ที่จะดำเนินชีวิต อยู่ด้วยกัน ตามที่ตนคิดว่าจะ เป็นทางที่จะนำไปสู่ความสุข และใน "แบบ" ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมานั้น มีความเป็นอยู่แบบประชาธิปไตยรวมอยู่ด้วย (ณอม ชารัตถพันธ์, 2517 : 33 - 35)

ประเทศไทยเริ่มปกครองประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น ก็เพราะสังคมประชาธิปไตยมีความยุติธรรม และมีความเสมอภาคกัน ในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ทุกคนเป็นสมาชิกของสังคมเท่าเทียมกัน ไม่มีใครมีสิทธิพิเศษกว่าใคร มุ่งให้ทุกคนร่วมมือกัน ในการสร้างสังคมให้มั่นคงยิ่งขึ้น มุ่งให้ทุกคนร่วมมือในการดำรงไว้ซึ่งสังคมของตน และมุ่งให้ ทุกคนรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญของสังคม (วนิดา เพชรทูล, 2516 : 6 - 7) ซึ่งสอดคล้อง กับคำกล่าวของ กูลด์ และคอล์บ (Gould and Kolb, 1969 : 187) ซึ่งกล่าวว่าในความรู้สึก โดยทั่วไป ประชาธิปไตยหมายความว่าถึงแบบของการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งทุกคนมีความเชื่อและ หวังที่จะได้รับความเสมอภาคในสังคม หรือถ้าจะกล่าวให้แคบเข้าไปในสังคมประชาธิปไตยทุกคนมีโอกาส ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของชีวิตและการตัดสินใจของแต่ละคนจะมีผลกระทบกระเทือน ความเป็นอยู่ของส่วนบุคคลและส่วนรวม

การกระทำที่แสดงให้เห็นถึงการขาดคุณลักษณะแบบประชาธิปไตยของบุคคลบางกลุ่มใน สังคมไทย ซึ่งสามารถเห็นได้ เช่น การชุมนุมของตำรวจ ถึงกับมีการบุกรุกทำลายทรัพย์สิน ที่บ้านพักของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี) เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2518 และวันเดียวกันนั้นนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ได้ชุมนุมบุกรุก

แผนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เคลิโหม, รายวัน 21 สิงหาคม 2518 : 1, 2, 16) อวยชัย วิทยุวรรณ (2518 : 8) ได้กล่าวถึงนักเรียนอาชีวะไว้ว่า "นักเรียนเหล่านี้มักมีการยกพวกปาระเบิด เช่นฆ่า ประหัตประหารกันตามที่ชุมนุมชนต่าง ๆ ทั้งที่ทะเลาะวิวาทกันในเรื่องส่วนตัว และปะทะกันในรูปกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลหนุนหลัง ถ้าหากคิดว่าประชาธิปไตยเป็นแบบแผนการดำรงชีวิตแล้วจะเห็นว่านักเรียนอาชีวะศึกษาได้ตกเป็นเป้าแห่งเล็งของประชาชนว่าเป็นนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่ยังขาดคุณสมบัติบางประการของความเป็นประชาธิปไตยในแนวทางการดำเนินชีวิต

ความเป็นประชาธิปไตยในแนวทางการดำเนินชีวิตนั้นจะเกิดขึ้นได้จากสถาบันต่าง ๆ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันโรงเรียน สถาบันวัฒนธรรม สถาบันเศรษฐกิจ เป็นต้น วิทยากร เชียงกูล (2518 : 1) ได้กล่าวว่าครูคนแรกของเราคือแม่ หรือคนเลี้ยง พ่อ ญาติพี่น้อง และมิตรสหายของพ่อแม่ เมื่อเราเข้าไปโรงเรียนแล้ว พ่อ แม่ และคนใกล้ชิดก็ยังเป็นครูของเราอยู่ด้วยเสมอ สำหรับการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยจะมีความผูกพันกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2518 : 25) ขวน หลีกภัย (2513 : 10) ได้กล่าวถึงความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยว่า สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือการศึกษาที่ประชาชนยังไม่ถึงขั้น ซึ่งตรงกับความคิดของ กมล สมวิเชียร (2517 : 2 - 3) ที่ว่าหากระบบการเมืองการปกครองไม่ดี เป็นประชาธิปไตยไม่ได้ ก็พยายามให้การศึกษาแก่ประชาชนให้มากแล้วประชาธิปไตยก็จะเป็นไปได้ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ และ รอส พรินเซีย (2517 : 68) มีความเห็นว่าลักษณะวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละสังคม ก่อนที่จะพยายามนำเอาระบอบประชาธิปไตยมาใช้ก็มักจะไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นบางสังคมจึงอาจรับเอาระบอบประชาธิปไตยได้เร็ว บางก็รับได้ช้า แล้วแต่ว่าลักษณะของวัฒนธรรมดั้งเดิมจะมีความสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยแค่ไหน เคิล อัดัม (Curlie Adam) มีความเห็นว่า ประชาธิปไตยเหมาะสมกับประเทศที่ร่ำรวยและมีคนลง ประเทศที่ยากจนหรือประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชใหม่ ๆ ไม่อาจจะให้มีเสรีภาพแก่ประชาชนได้เต็มที่ แม้ว่าในสังคมประชาธิปไตยจะให้โอกาสของ

ความเสมอภาคก็ตาม (อ้างจาก วนิทา เพชรพูล, 2516 : 7)

จากความคิดเห็นของบุคคลทั้งกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความเป็นประชาธิปไตย มีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และมีผลมาจากวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เป็นสาเหตุสำคัญรวมอยู่ด้วย ฉะนั้นการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียน อาชีวศึกษา ระดับ ม.ศ.6 เขตศึกษา 2 จึงช่วยให้เราได้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และศาสนาที่นักเรียนนับถือ จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติแบบประชาธิปไตยของ นักเรียนอาชีวศึกษา ระดับ ม.ศ.6 ในเขตศึกษา 2 มากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง เอากับเด็กจะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ด้านบุญธรรม และด้านความประพฤติแตกต่างกันหรือไม่

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง เอากับเด็ก จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านสามัคคีธรรม ด้านบุญธรรม และด้านความประพฤติอย่างไร

3. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านสามัคคีธรรม ด้านบุญธรรม และด้านความประพฤติแตกต่างกันหรือไม่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจะมีประโยชน์ดังนี้

1. จะเป็นแนวทางให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้อบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีที่ดีที่สุด
2. จะเป็นแนวทางของครูแนะแนวที่จะส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้รู้จักอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีที่ดีที่สุด

3. จะเป็นแนวทางใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาได้หาทางปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้วยวิธีที่ถูกต้องและดีกว่าในปัจจุบัน

4. จะเป็นแนวทางของครู และผู้บริหารของโรงเรียนอาชีวศึกษา เขตศึกษา 2 ในการปลูกฝังนักเรียนให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยในทางที่ถูก ซึ่งจะส่งผลถึงประเทศชาติบ้านเมือง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้น ม.ศ.6 ในปีการศึกษา 2518 ของโรงเรียนอาชีวศึกษา เขตศึกษา 2 สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทุกโรงเรียน จำนวน 227 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ

- ศาสนาพุทธ
- ศาสนาอิสลาม
- การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
- การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ
- การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอากับเด็ก

2.2 ตัวแปรตาม

- ทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม
- ทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม
- ทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านคารวธรรม

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

1. ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ทั้งในลักษณะนิมาน (Positive) คือ พอใจ สนใจ หรือนิยม และในลักษณะนิเสธ (Negative) คือ เบื่อหน่าย ไม่พอใจ และอีกลักษณะหนึ่งคือ ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบหรือเกลียดที่มีต่อสัมพันธภาพแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่
2. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ที่สามารถแยกออกได้เด่นชัดใน 3 ลักษณะคือ การให้ความรัก การลงโทษ และการคาดหวัง เอากับเด็ก
3. การให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ในด้านให้คำแนะนำ สนับสนุน และช่วยเหลือ การยินดีที่จะอยู่กับลูก การยกย่อง การคุ้มครอง และการให้ลูกมีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. การลงโทษ หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ในด้านการลงโทษทั้งทางกายและทางจิตใจ เช่นการเขียนตี่ การดุด่า การไม่พิจารณาถึงความต้องการของลูก และการคัดสิทธิพิเศษ เป็นต้น
5. การคาดหวังเอากับเด็ก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองในด้านการควบคุม การเรียกร้องเอาจากเด็ก เช่นในด้านความสำเร็จ ความรู้สึกไม่พอใจ เมื่อลูกกระทำความผิด
6. ทศนคติแบบประชาธิปไตย หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมระหว่างบุคคล ในลักษณะสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้
 - 6.1 ด้านการยอมรับ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย ต้องเคารพ และยอมรับซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านความคิดเห็น สิทธิ และความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึง บุคลิภาพ การนับถือศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ ทุนวุฒิ วัยวุฒิ และชาติวุฒิ ที่แตกต่างกัน

6.2 ด้านสามัคคีธรรม หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย จะต้องแบ่งปันหน้าที่ ในการรับผิดชอบตามความเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการทำงานตามมติของส่วนใหญ่ แม้ตนจะไม่เห็นด้วยก็ตาม มีการวางแผนร่วมกัน รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันวัสดุต่าง ๆ กับผู้ร่วมงาน เพื่อให้งานดำเนินไปได้สำเร็จ แบ่งปันความสุขให้ผู้ร่วมงาน และรู้จักประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

6.3 ด้านปัญญาธรรม หมายถึง บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย จะต้องเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่แตกต่างไปจากตน มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็นและเหตุผล คิดอย่างมีเหตุผลและไตร่ตรองปราศจากอคติในการตัดสินใจ

7. พ่อแม่ หมายถึง พ่อแม่ หรือ บุคคลอื่น ๆ ที่ได้ให้การอบรมเลี้ยงดูนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาเป็นเวลานานที่สุด

8. ศาสนา หมายถึง ศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม.

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารด้านประชาธิปไตย

ถ้าจะกล่าวให้แจ่มแจ้งและถูกต้องก็อาจจะกล่าวได้ว่า "ประชาธิปไตย" นั้นแท้ที่จริงก็คือ "สัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ชนิดหนึ่ง" (A kind of human relationship) นั่นเอง ถ้าวางสิ่งทั้งหลายในโลกนี้แบ่งแยกกันไม่ออก เราก็คือท่านท่านก็คือเรา เราก็คือสังคมสังคมก็คือเรา ถ้าสังคมเลวเราก็คือต้องได้รับผลแห่งความเลวนั้นตามไปด้วย ถ้าเราเป็นคนเลวสังคมก็ต้องได้รับผลแห่งความเลวของเรา (ชิน นิธิพนทิกุล, 2512 : 27)

สาโรช บัวศรี (2514 : 13 - 15) ได้กล่าวไว้ว่าถ้ามีคนอยู่มากกว่าคนเดียวย่างปัจจุบันนี้ก็ต้องมีการติดต่อและสัมพันธ์กับมนุษย์อื่น สัมพันธภาพที่มีอยู่นั้นมีอยู่ 3 ชนิดคือ

1. มีคนคนเดียวหรือกลุ่มหนึ่งเป็นผู้คิดและสั่งการไปยังคนอื่น ๆ คนคนเดียวหรือคนกลุ่มหนึ่งนั้นเป็นผู้ทรงอำนาจ (Authority) สัมพันธภาพแบบนี้เรียกว่าแบบอัตตาธิปไตย (Autocracy)

2. ต่างคนต่างอยู่โดยไม่มีการรับผิดชอบ ปล่อยกันตามเรื่องแบบตัวใครตัวมัน เรียกว่าแบบปล่อยปละละเลย (Laissez-Faire)

3. ทุก ๆ คนร่วมกันรับผิดชอบ เรียกว่าประชาธิปไตย (Democracy)

บุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคมประชาธิปไตยจะต้องติดต่อกัน หรือสัมพันธ์กันตามแนวทาง 3 ประการดังต่อไปนี้

1. มีการเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (Respect for Individuals) คือ "การยอมรับ" หมายถึง ทุกคนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา และความคิด ทุกคนยอมรับในความผิดของคนอื่น ย่อมมีการให้อภัยและเคารพแก่ความคิดของคนทุกคน

ถ้าถือกันอย่างเคร่งครัดจริง ๆ แล้ว การล่วงเกินผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น การหมิ่นผู้อื่น การโกรธผู้อื่น ย่อมเป็นการไม่เคารพซึ่งกันและกัน และผิดหลักประชาธิปไตยทั้งสิ้น

2. มีการแบ่งปันกัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน (Sharing Participating and Co - operating) หมายความว่า ผู้ใดสามารถในทางใดก็อาจสวรับแบ่งงานไปทำ ไม่บ้ายเบี่ยง และหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำหมดทุกคนตามอัธยาศัย และประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนซึ่งร่วมกันวางไว้แล้ว ไม่มีใครถือถือถ่วงถ่วง เนื่องจากเห็นแก่ตัวเอง ถ้าพูดเป็นคำศัพท์ลักษณะข้อนี้ก็คือ "สามัคคีธรรม"

3. มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in the Method of Intelligence) พูดเป็นคำศัพท์ก็คือ "ปัญญาธรรม" การที่คนเรานับถือกัน และร่วมมือกัน สามัคคีกันนี้ บางทีอาจร่วมมือและนับถือกันในทางที่ผิด ดังนั้นจึงต้องมีปัญญาธรรม ในสังคมประชาธิปไตยจึงนับถือปัญญาธรรมอย่างยิ่ง ดังนั้นคนในสังคมประชาธิปไตยจึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาก็พอสมควร เพื่อจะได้มีปัญญาธรรม

วิรุทธ วิเชียรโชติ (2516 : 150 - 158) ได้แบ่งความเป็นประชาธิปไตย ออกเป็นเกณฑ์ต่าง ๆ 5 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์แห่ง "คารวธรรม" ซึ่งก็คือการเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีใน ความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีสิทธิที่จะมี ความคิดเห็นแตกต่างไปจากบุคคลอื่นได้ ในเมื่อมีเหตุผลเพียงพอ รู้จักมารยาทในการประชุมอภิปราย แบบประชาธิปไตย

2. เกณฑ์แห่ง "สามัคคีธรรม" ก็คือการร่วมกันประชุมปรึกษาหารือกัน ตั้งแต่ขั้น ของการวางแผนร่วมกัน ปฏิบัติงานร่วมกัน แบบเคียงบ่าเคียงไหล่ และประเมิณผลร่วมกัน โดยทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานและตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ต้องรู้จักการ เป็นผู้นำ และการ เป็นสมาชิก

3. เกณฑ์แห่ง "ปัญญาธรรม" คือการใช้ปัญญาในรูปของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการขบคิดแก้ปัญหาของบุคคลและของกลุ่ม ในข้อนี้จำเป็นต้องรู้จักคิดวิเคราะห์โดยใช้ปัญญาคิดหาวิธีแก้ปัญหา คิดหาวิธีทดสอบว่าวิธีแก้ปัญหานั้นถูกต้องหรือไม่ คิดแบบประเมินค่า ตลอดจนคิดแบบสังเคราะห์ และสร้างสรรค์ นำวิชาความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน

4. เกณฑ์แห่ง "วินัยธรรม" หมายถึง การรู้จักความเหมาะสมพอที่ และขอบเขตให้กับสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนสร้างความสำนึกในหน้าที่ควบคู่กันไปกับการใช้สิทธิเสรีภาพ เกณฑ์วินัยธรรมแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ วินัยในตนเอง วินัยต่อกลุ่มและหมู่คณะ และวินัยต่อสังคม

5. เกณฑ์แห่ง "คุณธรรม" เป็นเกณฑ์เกี่ยวกับการมีศีลธรรมประจำใจ เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และมีความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายในที่เกี่ยวข้องกับความโลภ ความโกรธ และความหลง ถ้าหากบุคคลและสังคมหย่อนในเกณฑ์ข้อนี้ระบบประชาธิปไตยจะถูกใช้ไปในทางที่ผิดได้

ปรีชา หงส์ไกรเลิศ (2518 : 2 - 7) ได้กล่าวถึงหลักของประชาธิปไตยไว้ว่า ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ อันได้แก่

- หลักเสรีภาพ
- หลักความเสมอภาค
- หลักภราดรภาพ

หลักเสรีภาพ หมายความว่า ประชาชนทุกคนมีอิสระที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างเสรี หรือจะไม่ต้องทำการทำอะไรก็ได้ ผู้ใดจะมาบังคับก็ไม่ได้ แต่ในทำนองเดียวกันเสรีภาพของบุคคล ก็จะต้องมีข้อจำกัด โดยมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คือการใช้เสรีภาพของบุคคล จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือกระทบกระเทือนต่อศีลธรรมอันดีของสังคมนั้น ๆ ซึ่งทุกคนเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ประเทศในระบอบประชาธิปไตยประชาชนจะต้องเคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัด เสรีภาพที่สำคัญซึ่งรัฐหรือประเทศได้ให้กับประชาชนคือ เสรีภาพในร่างกาย เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในเคหสถานและเลือกถิ่นที่อยู่ เสรีภาพในการพูด เขียน พิมพ์ โฆษณา และเสรีภาพในการประชุมหรือรวมกลุ่ม

หลักความเสมอภาค หมายถึง ทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกัน ไม่แตกต่างกัน ในเรื่องการเมือง สิทธิ เสรีภาพ หรือหน้าที่พลเมืองตามที่กล่าวในหลักเสรีภาพ ไม่คำนึงถึงฐานะนครศักดิ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ และศาสนาที่นับถือ

หลักการกรภาพ หมายความว่า บุคคลในสังคมประชาธิปไตย จะต้องมีความเป็นอยู่แบบเป็นพี่เป็นน้อง มีความรักใคร่กลมเกลียว โดยมีกฎหมายเป็นหลักในการอำนวยความสะดวกร่วมกัน

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2518 : 94) กล่าวว่า หมายความว่า ประชาธิปไตยหมายถึง สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค แต่สิทธิในระบอบประชาธิปไตยนั้น ประกอบด้วยการรู้จักหน้าที่ เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยคือ เสรีภาพที่จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นไปในทางใด ๆ และความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย คือความเสมอภาคในโอกาสที่จะทำการงานทุกชนิด ตลอดจนความเสมอภาคในการที่จะก้าวหน้าออกไปในกิจการงาน

กมล สมวิเชียร (2516 : 25) ได้แสดงความเห็นว่า ความคิดแบบประชาธิปไตย เป็นที่มาแห่งการกระทำแบบประชาธิปไตย นำไปสู่ประชาธิปไตยในชีวิตประชาธิปไตยในสังคมประชาธิปไตยในการเมือง การที่มีทัศนคติหรือความคิดแบบประชาธิปไตยนี้อาจเรียกได้ว่า "ประชาธิปไตยในจิตใจ" ซึ่งบุคคลจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้คือ

— การเป็นคนหนักแน่นไม่หวั่นไหว กล่าวคือจะไม่ตกทักเรื่องอะไรง่าย ๆ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นข่าวลือ หรือการโฆษณาชวนเชื่อ คนที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยจะต้องฝึกหัดให้เป็นนิสัย นักประชาธิปไตยจะเชื่อหรือเห็นดีเห็นงามไปกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ต่อเมื่อ ได้เห็นด้วยตา หรือพิจารณาหลักฐานด้วยเหตุผลที่ถ่องแท้แล้วเท่านั้น

— การมีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น คือการมองคนอื่นในแง่ดี มีศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ ทั้งนี้เพราะประชาธิปไตยเป็นระบบชีวิตและการเมือง ซึ่งคนจะต้องมารวมเป็นกลุ่มเป็นก้อน เพื่อวางแผนอนาคต หรือตัดสินใจปัญหาาร่วมกัน ซึ่งหากคนขาดศรัทธาต่อกันแล้ววิธีการดังกล่าว ก็คงเป็นไปได้

— การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น คือต้องยอมรับว่าตนเป็นคนส่วนน้อย
ในบรรดาคนส่วนใหญ่ 'ความคิดหรือแผนการ' ของคนนั้น ไม่ว่าจะปรากฏเรื่องแค่ไหน หากคน
ส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบแล้วก็เป็นอันตกไป หรือมิฉะนั้นก็ต้องพยายามหาทางเกลี้ยกล่อมให้คนอื่น ๆ
หันมาเห็นด้วย ด้วยเหตุผล นักประชาธิปไตยจะไม่หะลุกลัน

— รูปร่างหน้าตา กล่าวคือ คนที่ขาดคุณสมบัติ นักประชาธิปไตยจะเป็นคนที่กลัว
"เสียหน้า" เรื่องนี้ได้แก่การยอมรับว่าความคิดของตนเองอาจผิดและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
ยอมรับมติของคนส่วนใหญ่ ไม่มีอคติต่อบุคคลอื่นในเมื่อความคิดและเหตุผลผู้อื่นไม่ได้

พจน สะเพียรชัย (2516 : 80 - 90) ได้แยกให้เห็นถึงลักษณะของระบบประชาธิปไตยไว้คือ

- เชื่อในหลักของเหตุผล
- คนเกิดมามีสิทธิเท่ากันตามนัยแห่งกฎหมาย
- แหล่งของอำนาจทั้งปวงคือประชาชนทั้งหมด
- โครงสร้างของสังคมจะหล่นกันตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีการเปลี่ยนแปลง
ตัวบุคคลได้ตามความเหมาะสม

— นิยมความเคารพในสิทธิและเอกสิทธิ์ของบุคคล นิยมในหลักของความเสมอภาค
เสรีภาพ และภราดรภาพ

— มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างอิสระ
ทำให้เพิ่มพูนความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหา

- มีการประสานงานที่ดี ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- กลุ่มผู้นำและผู้ตามประชุมวางแผนร่วมกัน แล้วแบ่งงานกันไปตามความสามารถ
และความรับผิดชอบ

— การปฏิบัติงานเป็นระบบการกระจายอำนาจให้แต่ละส่วนรับผิดชอบ

— เน้นการฝึกให้พึ่งตนเอง อิสระภาพ การใช้เหตุผล ความเคารพในสิทธิ
ของผู้อื่น และรักษาสีทธิของตน ความยุติธรรม

– มีวินัยในตนเอง มีความยุติธรรม รับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนเองได้ มีความอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ เชื่อในหลักของเหตุผล และการแก้ปัญหาด้วยวิธีวิทยาศาสตร์

บุคลิกภาพของนักประชาธิปไตยอีกทัศนะหนึ่งของ สนิท สมัการ (2517 : 29 - 36) ได้กล่าวว่ นักประชาธิปไตยจะต้องมีบุคลิกภาพ 5 ประการ

1. เป็นผู้มีความคิดความอ่านกว้างขวาง เป็นผู้มีจิตใจเปิดเผย
ยอมรับความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างจากตนเองเสมอ
2. เป็นผู้มีจิตใจเป็นนักกีฬา (Sporting spirit)
3. จะต้องเป็นนักสู้ หมายความว่า จะต้องยืนหยัดเพื่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตย จะต้องมิดูมการณ์ของการดำเนินชีวิต ไม่ย่ำยีสิทธิของมนุษย์ชน และไม่ยอมลดตนลงเป็นทาสของบุคคลใด การต่อสู้ไม่นิยมใช้กำลังหรืออาวุธ เคารพนับถือการต่อสู้ทางค้ำความคิดเห็นและอุดมการณ์
4. ต้องเป็นผู้ที่ขยันขันแข็ง ความขยันขันแข็งมิได้หมายความว่าเฉพาะการทำมาหากิน แต่รวมไปถึงความขยันในการใช้สิทธิในทางการเมือง และความใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ด้วย ประชาชนในสังคมประชาธิปไตยจะต้องมีทั้งความรู้และความรอบรู้
5. มีความละเอียดรอบาป คือไม่มีการใช้กลโกงต่าง ๆ มีความสุจริตใจ ไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น

ถนอม ชารัตถพันธ์ (2517 : 36 - 40) ได้รวบรวมลักษณะของประชาธิปไตย (Some Characteristics of Democracy) สรุปได้ว่า ประชาธิปไตยประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญคือ

1. ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครอง อันเนื่องมาจากความต้องการของกลุ่มคนที่แตกต่างกันไป
2. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองตามความต้องการของคนหมู่มาก และคุ้มครองสิทธิของคนกลุ่มน้อย (Majority Rule and Minority Right)

3. ประชาธิปไตยมอบความรับผิดชอบทั้งมวลแก่ประชาชน (Democracy place heavy responsibility upon the citizen)

4. ประชาธิปไตยเกิดจากปัจเจกบุคคล (A Democracy is made up of Individuals) คือทุกคนต้องเข้าใจฆวนการประชาธิปไตย และมีระดับความรู้ใกล้เคียงกัน

5. ประชาธิปไตยต้องการความเท่าเทียมกัน (The Equality of all Men) คือความเสมอภาค

6. ประชาธิปไตยต้องการการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี (The Free Exchange Ideas) การแสดงความคิดเห็นจากความรู้สึกที่แท้จริง เป็นสิ่งจำเป็นจะทำให้เกิดความบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

7. ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้คนกำหนดและควบคุมอนาคตของตนเอง (Man can control his destiny)

สำหรับชาวต่างประเทศที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประชาธิปไตย มีหลายท่าน เช่น อีเบนสไตน์ (Ebenstien, 1962 : 141 - 149) กล่าวให้เห็นว่าผู้ที่ป็นคลิกรภาพประชาธิปไตยจะสามารถกำหนดชีวิตตนเอง มีความมั่นคงภายในตัวเอง รับผิดชอบ ตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น นิยมการทำงานเป็นกลุ่ม มีความกล้าหาญมีสถานภาพเท่าเทียมกับบุรุษ รับผิดชอบต่อสิ่งที่แตกต่างไปจากตน ยอมรับความแตกต่างของบุคคลในเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา สีผิวฐานะ ให้ความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ มาสโลว์ (Maslow, 1954 : 219 - 220) ซึ่งมีความเห็นว่าต้อง เป็นมิตรกับคนทุกชั้น ใ้ว่าจะมีระดับการศึกษาต่างกัน มีลัทธิการเมืองต่างกัน มีสีผิวต่างกัน และมีเชื้อชาติต่างกัน และมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์จากบุคคลเหล่านั้น

ชไนค์แมน (Schnideman, 1945 : 14 - 27) ให้ทัศนะว่าบุคคลที่จะอยู่ในสังคมประชาธิปไตยจะต้องมีความซื่อสัตย์ มีความอดกลั้น ความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีความกรุณาปรานี ให้ความเคารพนับถือบุคคลอื่น ปรับตัวได้ดี และมีความยุติธรรม ซึ่งใกล้เคียงกับความคิดเห็นของ มิเชลส์ (Michaelis, 1953 : 36 - 42) ที่ว่า ต้องรู้จักให้ความร่วมมือ รู้จักมีส่วนร่วม รู้จักนำตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความใจกว้าง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักคำนึงถึงผู้อื่น

จากความคิดเห็นของบุคคลหลายคนที่กล่าวมาแล้วนี้พอจะสรุปได้ว่า สังคมใดก็ตาม
จะเป็นสังคมประชาธิปไตยไม่ได้ ถ้าคนในสังคมนั้นยังขาดบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย
(ธงชัย ลักคนสุวรรณ์, ปริญญาพนธ์ 2517 : 15) และเมื่อรวบรวมพฤติกรรมที่จะเป็น
ประชาธิปไตยทั้งหมดแล้วพอจะรวบรวมเป็น 3 ด้าน อันได้แก่

1. ด้านสามัคคีธรรม
2. ด้านปัญญาธรรม
3. ด้านการารธรรม

* เอกสารด้านการอบรมเลี้ยงดู

ในบรรดาสถาบันส่งเสริมพฤติกรรมและน้ำใจประชาธิปไตยทั้งหลายคงไม่มีใครที่สำคัญ
กว่าบ้าน หรือครอบครัว เพราะเป็นสถานที่ให้การศึกษาพื้นฐานของมนุษย์ในปฐมวัย มีพ่อแม่
เป็นอาจารย์สอนประชาธิปไตยคนแรก และเป็นหลักสูตรภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี (เปรี๊ยะ กุมุท,
2518 : 14) ครอบครัวเป็นสถาบันซึ่งมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น สามี ภรรยา พ่อ
แม่ ลูก ซึ่งหมายความว่าครอบครัวเป็นหน่วย ซึ่งทำให้สมาชิกทุกคนมีปฏิริยาเชิงสัมพันธ์ต่อกัน
เช่น ความรัก ความห่วงใย ความสนใจ ความกังวล (ปริชา หงส์ไกรเลิศ, 2518 : 26)
ไม่มีสิ่งแวดล้อมอย่างใดอื่นที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของเด็กอย่างใกล้ชิดไปกว่าบ้านและสมาชิกภายใน
ครอบครัว ฉะนั้นสภาวะในบ้าน และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงมีอิทธิพลเหนือความประพฤติ
ของเด็กเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะที่ดี หรือที่เลวอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม วัยเด็ก
เป็นวัยที่อ่อนไหว ต้องการความอบอุ่น ความรัก ความปกป้องดูแลจากบ้าน และบุคคลภายใน
ครอบครัว หากสภาวะภายในบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี ถึงขนาดที่เรียกว่า
"บ้านแตก" (Broken home) และเมื่อขาดที่พึ่ง ขาดความรักใคร่เอาใจใส่จากพ่อแม่พี่น้อง
เช่นนี้แล้ว อาจจะทำให้เด็กกลายเป็นบุคคลที่ประพฤติดนเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หรืออาจจะกลายเป็น
ผู้ทำชั่วได้ (สมคิด ศรีสังข์, วิทยาพนธ์ 2504 : 27)

ซีเกลแมน (Siegelman, 1965 : 167) ได้ศึกษาโดยเอาแบบสอบถามของ
 บรอนเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner) ซึ่งแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ
 คือ การให้ความรัก การลงโทษ และการคาดหวังเอาจากเด็ก แบบสอบถามที่ใช้นี้เรียกว่า
 "Bronfenbrenner Parent Behavior Questionnaire" (B.P.B.) โดยนำไป
 ทดสอบกับเด็กเกรด 4, 5 และ 6 เป็นชาย 81 คน หญิง 131 คน รวม 212 คน
 แบบสอบถามมี 45 ข้อ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีทั้งนักเรียนที่ได้รับ
 การเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอาจากเด็ก ฉะนั้นพอจะมองเห็นว่า
 การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กในปกครองของตน อาจจะแยกออกได้เป็น
 3 แบบดังกล่าวนั่นเอง

ประสพ รัตนากกร (2511 : 109) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการความรักอย่างเต็มที่
 และหวังในความรักอย่างเต็มที่จากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เพราะความรักเป็นสิ่งแรกและสิ่งเดียวที่
 ทำให้เกิดความสุข และผลของการเลี้ยงดูแบบให้ความรักนี้ ฝน แสงสิงแก้ว (2516 : 66)
 ได้กล่าวว่าความผูกพันรักใคร่ในครอบครัวเป็นรากฐานของความสุขแห่งชีวิต เป็นรากฐานของความ
 เป็นปึกแผ่นแห่งสังคม ของประเทศชาติบ้านเมืองและจ้องโลกในที่สุด

พิไล ฉายากุล (Pilai Chavakul, 1963 : 76) ได้ทำการศึกษาการอบรมเลี้ยงดู
 เด็กของครอบครัวชั้นกลาง ในพระนคร - ชนบุรี โดยสัมภาษณ์มารดาเด็กชั้นกลางของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 70 คน พบว่า การลงโทษที่พ่อแม่ในสังคมไทย
 กระทำเมื่อเด็กต่อต้านพ่อแม่ (เช่น คีร์รีน ไม่เชื่อฟัง ร้องไห้โดยไร้เหตุผล ทำสกปรก)
 การลงโทษจะกระทำโดยการตี กักขัง หรือทอดทิ้งเด็กบ้าง ศรีสวัสดิ์ ชลวิสุทธิ
 (ปริญญาพนธ์ 2505 : 92) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวในจังหวัดพระนคร -
 ชนบุรี โดยวิธีสัมภาษณ์เช่นเดียวกัน พบว่าการลงโทษของมารดาที่กระทำต่อบุตรโดยมากจะใช้
 วิธีการตี คำว่า เพื่อให้รู้ว่าไม่พอใจ จับบุตรมานั่งเฉย ๆ อยู่คนเดียว คาคโทษไม่ให้กระทำผิด

มหาวิทยาลัยมิเนโซต้า (1967 : 173) ได้สรุปผลออกมาว่าการลงโทษที่ไม่สมควร อาจมีอันตรายมาก เช่นเด็กเกิดความหวาดกลัวพ่อแม่ เพราะได้รับการลงโทษที่ไม่ยุติธรรมบ่อย ๆ หรือรุนแรง เด็กจะกลายเป็นคนหวาดกลัวต่อผู้อื่น ไม่กล้าแสดงออก และปลูกฝังนิสัยการหลอกลวง พยายามเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษเด็กที่ขาดความรัก นอกจากจะรักใคร่ไม่เป็นแล้วยังรักตนเอง ไม่เป็นอีกด้วย เด็กมักจะอยู่อย่างซังกะตาย ไร้ชีวิตชีวา การขาดความรักอาจทำให้เรา "เฉาเหี่ยวแห้ง" ไปได้ทั้งร่างกายและจิตใจ (ประมาญ คิตตินันท์, 2512 : 13)

โรเซนธิน (Rosenheim) ได้อธิบายถึงการวิเคราะห์เด็กชายอายุ 13 ขวบ คนหนึ่งซึ่งไม่ได้รับความรักจากพ่อแม่ในขณะที่ยังเด็กอยู่ว่า เด็กคนนี้ไม่เคยเรียนรู้ที่จะแสดงความรัก ต่อคนอื่น และไม่สามารถจะเข้ากับเพื่อน ๆ ซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันได้ทั้งเพื่อนผู้หญิง และ เพื่อนผู้ชาย (Carrison, 1965 : 266)

การเลี้ยงดูเด็กอีกประการหนึ่งคือการคาดหวังเอาากับเด็ก ซีเยร์ส (Sears, 1957 : 301) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้โดยการสัมภาษณ์แม่ของเด็ก พบว่า พ่อแม่บางคนต้องการที่จะให้ลูกปฏิบัติตามทันทีเมื่อเขาบอกให้เงยบ ให้นมของและสั่งให้ทำสิ่งอื่น ๆ แม่ของเด็ก 50 % ต้องการให้ปฏิบัติตามสำหรับผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ บุญสวย เชิดเกียรติกุล (2516 : 139) ได้กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังจะเกิดความรู้สึกขัดแย้ง อยู่ในใจตลอดเวลา เลยกกลายเป็นคนที่คัดค้านผู้ใหญ่ เมื่อมีโอกาสจะปฏิบัติตรงกันข้ามกับที่ได้รับ การอบรมมาเป็นคนละคน เป็นคนที่พกเอาแต่ความโกรธแค้น และไปแสดงออกต่อผู้อื่น บางคน ก็แสดงปฏิกิริยาต่อต้านออกมาอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับกล่าวที่ว่า พ่อแม่ส่วนมากต้องการ ให้เด็กกระทำในสิ่งถึงงานที่ตนไม่เคยมีโอกาสมาก่อน ก็พยายามเข็นลูกให้ได้ตามที่ตนหวังได้ ถ้าพ่อแม่ บังคับเกินไปก็เท่ากับทำลายความสำเร็จในอนาคตของเด็กโดยสิ้นเชิง ผลที่พ่อแม่จะได้รับก็คือ ความผิดหวัง (มหาวิทยาลัยมิเนโซต้า, 1967 : 263)

พอจะสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง
 เอากับเด็ก จะมีผลแตกต่างกัน เกี่ยวกับเรื่องนี้ วินิจ เกตุขำ (ปริญญาทิพนธ์ 2515 : 75)
 ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูทั้งสามแบบ คือ แบบให้ความรัก แบบลงโทษ
 และแบบคาดหวังเอากับเด็ก กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวล
 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนรัฐบาล จังหวัดสุโขทัย จำนวน
 276 คน ผลปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักไม่สัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์
 แต่สัมพันธ์ทางตรงกับความ เป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และ
 สัมพันธ์ทางกลับกันกับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ
 สัมพันธ์ทางกลับกันกับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05
 และสัมพันธ์ทางกลับกันกับความเป็นผู้นำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สัมพันธ์กับความคิด
 วิตกกังวล ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็กนั้นไม่สัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์
 และความเป็นผู้นำ แต่สัมพันธ์ทางตรงกับความวิตกกังวลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โควิลล์ และคณะ (Coville and other, 1960 : 120 - 129) ได้ศึกษา
 สาเหตุของการที่บุคคลมีพฤติกรรมขัดกับสังคม และกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดา
 ซึ่งมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา คือ

1. การทอดทิ้ง เด็กที่ถูกทอดทิ้งจะมีปฏิกิริยาตอบโต้เพื่อประท้วงพ่อแม่ เพื่อดึงดูด
 ความสนใจโดยการทำความผิด เป็นการตำหนิลงโทษบิดามารดาทางอ้อม เด็กจะเกิดความรู้สึก
 ที่ไม่ต่อบิดามารดา

2. การตามใจเด็กมากเกินไป เด็กจะเลี้ยงไม่โต ไม่บรรลุนิติภาวะทางอารมณ์
 ชอบทำตามความพอใจของตน ไม่รู้จักยับยั้งความต้องการ เมื่อเด็กพวกนี้โตขึ้นต้องเข้าไปอยู่
 ในกฎเกณฑ์ของสังคมนานอก เด็กไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ และจะมีปฏิกิริยาเป็น
 ปฏิปักษ์ต่อสังคม

3. การขาดแบบอย่างที่จะยึดถือได้ เด็กที่จะเติบโตมีชีวิตอยู่ในสังคมใดอย่างมีความสุขนั้น จะต้องมีการศึกษาตัวอย่างที่ดีจากบุคคลอื่น ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เด็กที่ขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ เด็กที่มาจากสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด หรือถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง จะไม่มีแบบอย่างที่ดีที่ตนจะเลียนแบบ หรือเด็กที่พ่อแม่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และเด็กที่พ่อแม่ต้องการให้เด็กเป็นอย่างที่เด็กไม่สามารถเป็นได้ จะทำให้เด็กเกิดความยุ่งยากใจ ไม่สามารถทำตามแบบอย่างได้ ซ่อนนี้อาจทำให้เกิดบุคลิกภาพที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม

บรรยง ศุทธรัตน์ (2516 : 142) ได้กล่าวถึงพ่อแม่บางคนที่มีส่วนทำให้ลูกเป็นโรคจิตและโรคประสาทได้ ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่ผิด คือ

1. พ่อแม่ที่ไม่ให้อภัย มักจะเข่นตี คุกคามอย่างรุนแรง
2. พ่อแม่ที่คอยปกป้องลูกของตัวมากเกินไป
3. พ่อแม่ที่มีลักษณะเป็นเด็ก

เอกสารค้นคว้า

กระบวนการเรียนรู้ทางการ เมืองของมนุษย์มีหลายขั้นตอน และมีหลายหน่วยหรือสถาบัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Change Agents) ในประเทศไทยพลเมืองส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ มีคนนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 4 ที่เหลือจะนับถือศาสนาอื่น จึงเห็นได้ว่าศาสนาพุทธมีความสำคัญต่อการสร้างอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทักษะ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นอย่างมาก ศาสนาพุทธสอนเกี่ยวกับเรื่อง การทำดี ทำชั่ว เจริญธรรม ความพยายาม ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทน ความสามัคคี การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก และญาติ ฯลฯ สมาคมทางพุทธศาสนาหลายแห่ง อาทิ พุทธสมาคม ยุวพุทธิกะสมาคม มหาเถรสมาคม และสถาบันพุทธศาสนาอีกหลายแห่งได้พยายามตีความคำสั่งสอนไปในทางที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย การตีความในพุทธศาสนามีความสำคัญ และมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตยของบุคคลในสังคมได้เป็นอย่างมาก และมีส่วนสนับสนุนให้หน่วยหรือสถาบันซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมือง

เช่น ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มชนต่าง ๆ สถาบันการศึกษาชั้นสูง ราชการ ตลอดจนสถาบันอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสังคมนั้น ๆ คำสั่งสอนในพุทธศาสนาล้วนประกอบด้วย หลักธรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งสิ้น เพราะถ้าเราพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วจะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยเน้นในเรื่องหลักการ เหตุผล และความยุติธรรม (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2518 : 61 - 74)

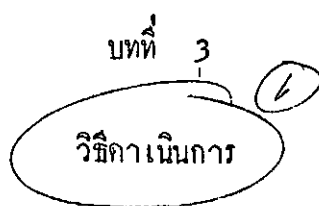
สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2518 : 76) ได้กล่าวถึงชาวไทยในจังหวัดภาคใต้ ได้แก่นักตानी ยะลา นราธิวาส และสตูล ว่า มีวัฒนธรรมต่างออกไปจากจังหวัดอื่น ๆ เพราะชาวพื้นเมืองโดยมากนับถือศาสนาอิสลาม จึงมักปฏิบัติเคร่งครัดตามคำสอนของศาสนาอิสลามแบบเดียวกับมุสลิมทั่วโลก ประเพณีใดที่ขัดแย้งกับความเชื่อถือในอำนาจของอัลเลาะห์พระผู้เป็นเจ้าของเขาแล้วเขาจะไม่ยอมรับ ไม่ศรัทธาเชื่อถือ และไม่ปฏิบัติ แต่ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมการศึกษามากที่สุด และมีเจตนาจำนงที่จะให้มุสลิมทุกคนทั้งหญิงและชายอ่านหนังสือได้ เพื่อที่จะสามารถอ่านและเข้าใจคัมภีร์กุรอานอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาของตน (สกล นิลวรรณ, 2518 : 160) สังคมมุสลิมเป็นสังคมที่แข็งหรือต้องการจะรักษา Identify culture อยู่ตลอดเวลา ถ้าหากไปอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมแข็งแกร่งก็จะเกิดการกระทบกระทั่งกันขึ้นได้ (จิเรก กุลสิริสวัสดิ์, 2518 : 20)

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

(2)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย พอจะตั้งสมมุติฐานได้คือ

- ✓ 1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยทุกด้าน
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาากับเด็ก จะมีความสัมพันธ์ทางลบ กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยทุกด้าน
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ จะมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยทุกด้าน
5. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชั้น ม.ศ.6 ในปีการศึกษา 2518 ของโรงเรียนอาชีวศึกษา เขตศึกษา 2 สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทุกโรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างมาร้อยละ 56 จากทุก ๆ โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 227 คน ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ และอิสลาม

โรงเรียน	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	รวม
เทคนิคยะลา	34	25	59
การช่างสตูล	45	5	50
การช่างปัตตานี	30	2	32
อาชีวศึกษาปัตตานี	31	10	41
การช่างนราธิวาส	9	8	17
อาชีวศึกษานราธิวาส	20	8	28
รวม	169	58	227

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนแยกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู	ศาสนา		รวม
	พุทธ	อิสลาม	
ให้ความรัก	56	22	78
ลงโทษ	21	3	24
คาดหวัง เขากับเด็ก	92	33	125
รวม	169	58	227

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

1.1 การสร้าง

นำแบบสอบถามของ ประยุทธ์ วัชรกิจฐ์ (ปริญญาพนธ์, 2514)

ซึ่งแปลมาจากแบบสอบถามชื่อ Bronfenbrenner Parent Behavior Questionnaire (B.P.B.) จำนวน 45 ข้อ มาเป็นแบบฉบับ

ข้อที่ 1 - 15 เป็นข้อสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก

ข้อที่ 16 - 30 เป็นข้อสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ

ข้อที่ 31 - 45 เป็นข้อสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เขากับเด็ก

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบทั้งฉบับมาปรับปรุงให้เหมาะสมที่จะใช้ทำสอบนักเรียน

ในระดับ ม.ศ.6

ตัวอย่าง

- (๑) ผู้เลี้ยงดูพูดถึงความดีของนักเรียนในชุมชน
(๑๐) ผู้เลี้ยงดูชอบเปรียบเทียบให้รู้ว่าเด็กคนอื่น ๆ
มีความประพฤติดีกว่านักเรียน

ทุก ครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ เคย

1.2 การตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า ผู้ตอบรับเลี้ยงดูนักเรียน
มานานที่สุด หรือนานกว่าบุคคลอื่น ปฏิบัติต่อนักเรียนตามสถานการณ์ในแต่ละข้ออย่างไร แล้วให้
ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใจของหนึ่ง ให้ตรงกับสถานการณ์หรือข้อความแต่ละข้อ

- ทำเครื่องหมายในช่อง "ทุกครั้ง" หมายถึง ผู้อบรมเลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้น
ทุกครั้ง
- ทำเครื่องหมายในช่อง "เกือบทุกครั้ง" หมายถึง ผู้อบรมเลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้น
บ่อย ๆ แต่ไม่ทุกครั้ง
- ทำเครื่องหมายในช่อง "บางครั้ง" หมายถึง ผู้อบรมเลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้น
เพียงบางครั้ง หรือทำบ้างไม่ทำบ้าง
- ทำเครื่องหมายในช่อง "นาน ๆ ครั้ง" หมายถึง ผู้อบรมเลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้น
นาน ๆ จึงจะมีสักครั้งหรือแทบจะไม่ทำ
- ทำเครื่องหมายในช่อง "ไม่เคย" หมายถึง ผู้อบรมเลี้ยงดูไม่เคยปฏิบัติต่อ
นักเรียนเลย

1.3 การตรวจให้คะแนน

การให้คะแนนถือเกณฑ์ดังนี้

ทำเครื่องหมายในช่อง	"ทุกครั้ง"	ให้	5	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"เกือบทุกครั้ง"	ให้	4	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"บางครั้ง"	ให้	3	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"นาน ๆ ครั้ง"	ให้	2	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"ไม่เคย"	ให้	1	คะแนน

1.4 การแยกกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ

เมื่อให้คะแนนตามน้ำหนักการตอบ ก็จะรวมคะแนนแต่ละตอน นักเรียนที่ได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูตอนใดสูงที่สุด และสูงกว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูตอนอื่น อย่างน้อย 5 คะแนน ถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาแบบนั้น ถ้ามีคะแนนสูงเท่ากันจากการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ ก็ตัดข้อมูลนั้นทิ้งไป ดังตัวอย่าง ผลการตรวจแบบสอบถาม ได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูดังต่อไปนี้

	ให้ความรัก	ลงโทษ	คาดหวัง เขากับเด็ก
คะแนนของ นาย ก.	40	25	40
คะแนนของ นาย ข.	58	10	55
คะแนนของ นาย ค.	30	45	30

จากตัวอย่าง ข้อมูลของนาย ก.ต้องตัดทิ้งไป เพราะมีคะแนนจากการอบรมเลี้ยงดูที่สูง 2 แบบเท่ากัน ข้อมูลของนาย ข.ก็ตัดทิ้งไปเช่นกัน เพราะคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ห่างจากคะแนนรองลงมาไม่ถึง 5 คะแนน และข้อมูลที่ใช้ได้คือ ของนาย ค. ซึ่งได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษสูงที่สุด ถือว่านาย ค. ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ

2. แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย

2.1 การสร้าง ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยขึ้นเอง โดยดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะแบบประชาธิปไตย เช่น ผลงานวิจัยของ ชงชัย ลักคนสุวรรณ (2517) งานเขียนของ สโรช บัวศรี (2503) งานเขียนของ ปรีชา หงส์ไกรเลิศ (2518) และงานเขียนของ วิรุทธ วิเชียรโชติ (2516) เป็นต้น

2.1.2 แยกคุณลักษณะแบบประชาธิปไตยออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านสามัคคีธรรม ด้านปัญญาธรรม และด้านคารวธรรม

2.1.3 วิเคราะห์รายละเอียดของคุณลักษณะแบบประชาธิปไตยแต่ละด้าน แบ่งออกเป็นลักษณะย่อย ๆ อย่างละเอียด โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.1.1

2.1.4 เขียนนิยามปฏิบัติการให้ครอบคลุมคุณลักษณะแบบประชาธิปไตยแต่ละด้าน ดังปรากฏในบทที่ 1

2.1.5 เขียนเป็นแบบสอบถาม โดยวิธีสร้างสถานการณ์ให้เข้ากับคุณลักษณะแบบประชาธิปไตยของแต่ละด้าน ได้แบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 105 ข้อ แยกเป็นด้านต่าง ๆ คือ

ชุดที่ 1	(ด้านสามัคคีธรรม)	35	ข้อ
ชุดที่ 2	(ด้านปัญญาธรรม)	35	ข้อ
ชุดที่ 3	(ด้านคารวธรรม)	35	ข้อ

คำถามในแบบสอบถาม มีทั้งถามในแง่บวก และถามในแง่ลบ

ตัวอย่าง

- (๐) มนุษย์ควรใช้ปัญญาเพื่อความอยู่รอดของตน
ถึงแม้จะใช้ในทางที่ผิด
- (๐๐) บางครั้งเราต้องยอมรับการตัดสินใจของหัวหน้า
แม้จะไม่ตรงกับความคิดของเรา

เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง

2.2 การตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ และพิจารณาว่ามีความเห็นกับข้อความ
ในแต่ละข้ออย่างไร แล้วให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องใดช่องหนึ่งให้ตรงกับข้อความแต่ละข้อ

ทำเครื่องหมายในช่อง "เห็นด้วยมากที่สุด" หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยอย่างมากกับ
ข้อความในข้อนั้น

ทำเครื่องหมายในช่อง "เห็นด้วย" หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความนั้น
แต่น้อยกว่าเห็นด้วยมากที่สุด

ทำเครื่องหมายในช่อง "ไม่แน่ใจ" หมายถึง นักเรียนมีความเห็นก้ำกึ่งกัน
และตัดสินใจไม่ได้

ทำเครื่องหมายในช่อง "ไม่เห็นด้วย" หมายถึง นักเรียนรู้สึกคัดค้านข้อความในข้อนั้น

ทำเครื่องหมายในช่อง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" หมายถึง นักเรียนไม่เห็นด้วยเลยกับข้อความ
ในข้อนั้นและคัดค้านเต็มที่

2.3 การตรวจให้คะแนน

การให้คะแนนถือเกณฑ์ดังนี้

2.3.1 คำถามที่ถามในแง่ลบ จากตัวอย่างข้อ (๐) ข้างต้น

ทำเครื่องหมายในช่อง	"ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง"	ให้	5	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"ไม่เห็นด้วย"	ให้	4	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"ไม่แน่ใจ"	ให้	3	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"เห็นด้วย"	ให้	2	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"เห็นด้วยมากที่สุด"	ให้	1	คะแนน

2.3.2 คำถามที่ถามในแง่บวก จากตัวอย่างข้อ (๑๐) ข้างต้น

ทำเครื่องหมายในช่อง	"ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง"	ให้	1	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"ไม่เห็นด้วย"	ให้	2	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"ไม่แน่ใจ"	ให้	3	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"เห็นด้วย"	ให้	4	คะแนน
ทำเครื่องหมายในช่อง	"เห็นด้วยมากที่สุด"	ให้	5	คะแนน

3. การทดลองสอบ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด คือ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 45 ข้อ และแบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย จำนวน 105 ข้อ ไปทดลองสอบกับนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาศรีรัตน และโรงเรียนการช่างศรีรัตน เป็นเพศชาย 50 คน เป็นเพศหญิง 50 คน รวม 100 คน แล้วดำเนินการเป็นขั้น ๆ คือ

3.1 ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น แล้วนำเอาคะแนน 27 % ของกลุ่มสูง และ 27 % ของกลุ่มต่ำ มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้สถิติ t - test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย จาก 27 % ของกลุ่มสูง กับคะแนนเฉลี่ย จาก 27 % ของกลุ่มต่ำ เป็นรายข้อ

3.2 เลือกข้อที่มีค่า t สูง ตั้งแต่ 1.74 ขึ้นไป

ผลการคัดเลือกแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู มีค่า t สูง ตั้งแต่ 1.74 ขึ้นไปทุกข้อ

3.2.2 แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย มีค่า t ไม่ถึงความเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นบางข้อ เมื่อคัดเลือกแล้วเหลือแบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย จำนวน 72 ข้อ

— แบบสอบถามชุดที่ 1 วัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม
มีค่าถามในทางบวก 5 ข้อ คือ

ข้อ 3, 11, 18, 20 และ 21

มีค่าถามในทางลบ 19 ข้อ คือ

ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16,
17, 19, 22, 23, และ 24

รวม 24 ข้อ

— แบบสอบถามชุดที่ 2 วัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านนิติธรรม
มีค่าถามในทางบวก 3 ข้อ คือ

ข้อ 13, 14, 15

มีค่าถามในทางลบ 21 ข้อ คือ

ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,
16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, และ 24

รวม 24 ข้อ

	- แบบสอบถามชุดที่ 3				วัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยค่านการวธรรม							
มีคำถามในทางบวก	5	ข้อ	คือ									
ข้อ	4,	5,	6,	8	และ				13			
มีคำถามในทางลบ	19	ข้อ	คือ									
ข้อ	1,	2,	3,	7,	9,	10,	11,	12,	14,	15,	16,	17,
	18,	19,	20,	21,	22,	23	และ		24			
รวม	24	ข้อ										

3.3 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

3.3.1 แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดู หาความเชื่อมั่นโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split - half reliability) (Garrett, 1969 : 339) ได้ค่าความเชื่อมั่น .8718 และหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธี Coefficient Alpha (Cronbach, 1970 : 368) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7703

3.3.2 แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย เมื่อคัดเลือกคำถามเฉพาะข้อที่มีค่า t สูง 1.74 ขึ้นไปมาแล้วก็ตรวจสอบคะแนนเฉพาะข้อที่คัดเลือกนั้น นำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split - half reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1	ทัศนคติแบบประชาธิปไตย	ด้านสวักคิธรรม	ได้ค่าความเชื่อมั่น
0.9935			
ชุดที่ 2	ทัศนคติแบบประชาธิปไตย	ด้านบัญญัติธรรม	ได้ค่าความเชื่อมั่น
0.9219			
ชุดที่ 3	ทัศนคติแบบประชาธิปไตย	ด้านการวธรรม	ได้ค่าความเชื่อมั่น
0.9957			

จากนั้นนำมาหาความเชื่อมั่น โดยวิธี Coefficient Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1	(สามัคคีธรรม)	ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7966
ชุดที่ 2	(ปัญญาธรรม)	ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7985
ชุดที่ 3	(คารวธรรม)	ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7111

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นคือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างตามที่เลือก โดยนำไปทดสอบด้วยตนเอง
2. ในห้องทดสอบ ผู้วิจัยจะพูดแนะนำตัวเอง บอกจุดประสงค์ที่ทำการวิจัย และอธิบายให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนตั้งใจตอบแบบสอบถามให้ดีที่สุด
3. แจกแบบสอบถาม
4. อธิบายวิธีการทำแบบสอบถาม -
5. เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนเมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว

หลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ก็ดำเนินการตรวจให้คะแนนตามที่กำหนดเกณฑ์ไว้ การตรวจจะตรวจแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูก่อน เพื่อแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรัก กลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาภัยกับเด็ก และกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบลงโทษ หากนักเรียนคนใดมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใดที่สูงที่สุด แต่มากกว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูที่สูงรองลงมา ต่ำกว่า 5 คะแนน จะตัดข้อมูลนั้นไป ไม่นำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ จากวิธีการนี้กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูล 270 คน แต่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้เพียง 227 คน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง	
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย	
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
S^2	แทน	ความแปรปรวน	
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	
r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่น	
t	แทน	t - test	/
F	แทน	F - test	/
SS	แทน	Sum Square	/
MS	แทน	Mean Square	/
df	แทน	degree of freedom	/
q	แทน	Studentized Range Statistic	

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1. เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตย ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก

1.1 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม

- 1.2 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมชาตินิยม
- 1.3 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมการยอมรับ
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเลี้ยงดูกับทัศนคติแบบประชาธิปไตย
 - 2.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมชาตินิยม ค่านิยมชาตินิยม และค่านิยมการยอมรับ
 - 2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเลี้ยงดูแบบลงโทษกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมชาตินิยม ค่านิยมชาตินิยม และค่านิยมการยอมรับ
 - 2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็กกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมชาตินิยม ค่านิยมชาตินิยม และค่านิยมการยอมรับ
3. เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมชาตินิยม ค่านิยมชาตินิยม และค่านิยมการยอมรับ ระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตย ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก

1.1 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมชาตินิยม

ตาราง 3 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมชาตินิยมของนักเรียนที่ได้รับการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (A)	2	1450.8	725.4	5.89**
ภายในกลุ่ม (w)	224	27791.74	122.97	
รวม	226	29242.54		

$$F_{.01} = 4.71$$

$$df_1 = 2$$

$$df_2 = 224$$

จากตารางที่ 3 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย คำนวณสถิติกรรม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทดสอบความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของทัศนคติแบบประชาธิปไตยคำนวณสถิติกรรม
เป็นรายคู่ โดยใช้ q Statistic (Studentized Range Statistic) ผลปรากฏ
ดังตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติแบบประชาธิปไตยคำนวณสถิติกรรม
จากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง
เอากับเด็ก

ลักษณะของ การอบรมเลี้ยงดู	ลงโทษ . คาดหวังเอากับเด็ก ให้ความรัก			
	$\bar{X}$	77.416	86.368	87.256
ลงโทษ	77.416	-	8.952**	9.840**
คาดหวังเอากับเด็ก	86.368		-	0.888
ให้ความรัก	87.256			-
		$r = 2$		$r = 3$
		q.95 (r,224)	2.77	3.31
$\sqrt{MS_{error}/n}$		• q.95 (r,224)	4.40	5.26
		q.99 (r,244)	3.64	4.12
$\sqrt{MS_{error}/n}$		• q.99 (r,224)	5.78	6.55

จากตารางที่ 4 แสดงว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบคาดหวังเอากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยค่านิยมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยมค่านิยมแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็กอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่แตกต่างกัน

1.2 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยม

ตาราง 5 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยมของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (A)	2	1534.5	267.25	7.81 ^{**}
ภายในกลุ่ม (w)	224	22188.8	98.18	
รวม	226	23723.3		

$$F_{.01} = 4.71$$

$$df_1 = 2$$

$$df_2 = 224$$

จากตารางที่ 5 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยกัน
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทดสอบความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของทัศนคติแบบประชาธิปไตยกัน
เป็นรายคู่ โดยใช้ q Statistic (Studentized Range Statistic) ผลปรากฏ
ดังตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติแบบประชาธิปไตยกัน
ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบ
คาดหวังเอากับเด็ก

ลักษณะของ การอบรมเลี้ยงดู	ลงโทษ ให้ความรัก คาดหวังเอากับเด็ก			
	$\bar{X}$	76.29	84.43	84.89
ลงโทษ	76.29	-	8.14**	8.60**
ให้ความรัก	84.43		-	0.46
คาดหวังเอากับเด็ก				-
		$r = 2$		$r = 3$
		q.95 (r, 224)	2.77	3.31
$\sqrt{MS_{\text{error}}/n}$		q.95 (r, 224)	3.93	4.70
		q.99 (r, 224)	3.64	4.12
$\sqrt{MS_{\text{error}}/n}$		q.99 (r, 224)	5.16	5.85

จากตารางที่ 6 แสดงว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็ก และแบบให้ความรัก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยค่านิยมมาตรฐาน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยค่านิยมมาตรฐาน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่แตกต่างกันนั่นเอง

1.3 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยค่านิยมมาตรฐาน

ตาราง 7 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยค่านิยมมาตรฐานของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (A)	2	412.21	206.10	2.05
ภายในกลุ่ม (w)	224	26631.21	100.11	
รวม	226	27043.67		

จากตารางที่ 7 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยค่านิยมมาตรฐานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับทัศนคติแบบประชาธิปไตย

2.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านสามัคคีธรรม ปัญญาธรรม และคารวธรรม

ตาราง 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ทัศนคติแบบประชาธิปไตย		
	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปัญญาธรรม	ด้านคารวธรรม
การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก	0.2257*	0.1053	0.1830*

$$r_{.05} = 0.183 \quad df = 77$$

จากตารางที่ 8 แสดงว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม และด้านคารวธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีแนวโน้มจะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม และด้านคารวธรรม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ไม่สัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม

2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ด้านบุญธรรม และด้านความซื่อสัตย์

ตาราง 9 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ทัศนคติแบบประชาธิปไตย		
	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านบุญธรรม	ด้านความซื่อสัตย์
การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ	0.1858	0.1247	- 0.0228

df = 23

จากตารางที่ 9 แสดงว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม และด้านบุญธรรม สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 2. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านความซื่อสัตย์ สัมพันธ์ในทางลบ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
- ซึ่งสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยนั่นเอง

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็ก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ความปณิธานธรรม และค่านการวธรรม

ตาราง 10 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็ก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยของ กลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ทัศนคติแบบประชาธิปไตย		
	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปณิธานธรรม	ด้านค่านการวธรรม
การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็ก	- 0.1667 *	- 0.1087	- 0.0466

$$r_{.05} = 0.164 \quad df = 124$$

จากตารางที่ 10 แสดงว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็กกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็ก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน กล่าวคือถ้านักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็กมาก จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมน้อย
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็ก กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านปณิธานธรรม และค่านการวธรรม มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวัง เอาจับเด็ก ไม่สัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านปณิธานธรรม และค่านการวธรรม

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตย ระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ
กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ตาราง 11 คำนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ
กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ทัศนคติ แบบประชาธิปไตย	พุทธ			อิสลาม			t
	N	$\bar{X}$	S^2	N	$\bar{X}$	S^2	
ด้านสามัคคีธรรม	86	83.1744	120.2398	58	87.6206	163.3237	2.0699 *
ด้านปัญญาธรรม	86	82.1511	136.5257	58	83.9310	53.1004	1.1250
ด้านคารวธรรม	86	80.6162	78.7333	58	85.6034	93.0154	3.1421 **

* P .05 , ** P .01

จากตารางที่ 11 แสดงว่า

1. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ และนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีทัศนคติ
แบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่า
นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามได้คะแนนทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมสูงกว่านักเรียน
ที่นับถือศาสนาพุทธ

2. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีทัศนคติ
แบบประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านักเรียนที่
นับถือศาสนาพุทธ กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม
ไม่แตกต่างกันนั่นเอง

3. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ และนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงการยอมรับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีคะแนนทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงการยอมรับสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ

4. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธมีคะแนนทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงสามัคคีธรรมสูงสุด และคำนึงการยอมรับต่ำสุด แสดงว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงสามัคคีธรรมสูง และมีคำนึงการยอมรับต่ำ

นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีคะแนนทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงสามัคคีธรรมสูงสุด และคำนึงปัญหาธรรมต่ำสุด แสดงว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงสามัคคีธรรมสูง และมีคำนึงปัญหาธรรมต่ำ

5. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธมีการกระจายของคะแนนทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงปัญหาธรรมมากที่สุด และคำนึงการยอมรับน้อยที่สุด แสดงว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงปัญหาธรรมแตกต่างกันมาก และมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงการยอมรับแตกต่างกันน้อย

นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีการกระจายของคะแนนทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงสามัคคีธรรมมากที่สุด และคำนึงปัญหาธรรมน้อยที่สุด แสดงว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงสามัคคีธรรมแตกต่างกันมาก และมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยคำนึงปัญหาธรรมแตกต่างกันน้อย.

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า เพื่อศึกษาว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวัง
เอากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยค่านิยมค่านิยมค่านิยม ค่านิยมค่านิยม และค่านิยมค่านิยม
แตกต่างกันหรือไม่
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก
มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยมค่านิยมค่านิยม ค่านิยมค่านิยม และค่านิยมค่านิยม
อย่างไร
3. นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย
แตกต่างกันหรือไม่

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6
ปีการศึกษา 2518 ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ทุกโรงเรียน จำนวน
227 คน ศาสนาพุทธ 169 คน ศาสนาอิสลาม 58 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู เป็นแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากแบบสอบถามของ
ประยุทธ์ วัชรศิษฐ์ ซึ่งแปลมาจากแบบสอบถามชื่อ Bronfenbrenner Parent Behavior
Questionair (BBQ) จำนวน 45 ข้อ ใช้วัดความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดู

ของพ่อแม่ และผู้ปกครอง แบบสอบถามนี้จะแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอาากับเด็ก

2. แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 72 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถามวัดความรู้สึกของนักเรียน ที่มีต่อสัมพันธภาพ แบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ด้านปัญญาธรรม และด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านละ 24 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. Product moment correlation
2. F - test
3. t - test

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตย ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน

1.1 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอาากับเด็ก พบว่า

1.1.1 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบคาดหวังเอาากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.1.2 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบคาดหวังเอาากับเด็กที่มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมไม่แตกต่างกัน

1.2 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมธรรม ระหว่างนักเรียน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก พบว่า

1.2.1 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบคาดหวังเอากับเด็กมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมธรรม สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2.2 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบคาดหวังเอากับเด็กมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมธรรมไม่แตกต่างกัน

1.3 เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมธรรม ระหว่างนักเรียน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก พบว่า นักเรียนมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมธรรมไม่แตกต่างกัน

2. การศึกษาความสัมพันธ์ของกรอบรมเลี้ยงดู กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย พบว่า

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยมธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยมธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยมธรรม

2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ค่านิยมธรรม ค่านิยมธรรม และค่านิยมธรรม

2.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็กมีความสัมพันธ์ทางลบ กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมธรรม และค่านิยมธรรม

3. เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ กับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

3.1 นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยตามคัมภีร์ธรรมสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยตามการรวบรวมสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ

3.3 นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยตามบัญญัติธรรมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน การวิจัยพบว่า

1.1 ด้านคัมภีร์ธรรม

1.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบคาดหวังเอากับเด็ก ทำให้เด็กมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยตามคัมภีร์ธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน" สอดคล้องกับความคิดของ สมคิด ศรีสังข์ (วิทยานิพนธ์, 2504 : 27) ที่ว่าสภาวะในบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีอิทธิพลเหนือความประพฤติของเด็ก หากสภาวะในบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี อาจทำให้เด็กเป็นบุคคลที่ประพฤติเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม และผลวิจัยตรงกับคำกล่าวของ เณร แสงสิงแก้ว (2516 : 66) ซึ่งมีทัศนะว่า ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว เป็นรากฐานของความเป็นปึกแผ่นแห่งสังคม ของประเทศชาติบ้านเมือง

และของโลกในที่สุด ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบลึงโชนั้น ซิมมอนส์ (Symonds) ได้สรุปไว้ว่า
 บิดามารดาที่ทอดทิ้งบุตร ขาดความเอาใจใส่ดูแล จะทำให้บุตรมีลักษณะเป็นคนก้าวร้าว
 เห็นคนอื่นเป็นศัตรู (Monroe, 1952 : 185) จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการอบรม
 เลี้ยงดูแบบให้ความรักจะส่งเสริมคุณลักษณะแบบประชาธิปไตย ก้นสามัคคีธรรมสูงกว่าการอบรม
 เลี้ยงดูแบบลึงโชน

สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาคหวังนั้น เจริญผล สุวรรณโทธิ (2517 : 4)
 ได้กล่าวไว้ให้เห็นว่าพ่อแม่จะเป็นผู้วางเงื่อนไขต่าง ๆ ให้กับทารกอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งทารก
 เติบโตขึ้น การรับรู้ต่าง ๆ ก็ยิ่งมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป
 สิ่งที่คุณแม่ต้องการปลูกฝังให้กับเด็กได้รู้ก็คือ การรู้จักอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว สร้างนิสัย
 ที่ดีให้อยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ จากเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบคาคหวัง
 เอาใจกับเด็กนั้น ทำให้ทัศนคติแบบประชาธิปไตยก้นสามัคคีธรรมของนักเรียนสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดู
 แบบลึงโชน

1.1.2 ทัศนคติแบบประชาธิปไตยก้นสามัคคีธรรม ของนักเรียนที่ได้รับการ
 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบคาคหวังเอาใจกับเด็ก ไม่แตกต่างกัน ผลวิจัยไม่ตรงตาม
 สมมุติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่าแตกต่างกัน ขัดแย้งกับคำกล่าวของ บุญสวย เชิดเกียรติกุล (จิตแพทย์)
 (2516 : 139) ที่ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบคาคหวังจะทำให้เด็กแสดงปฏิกิริยาต่อต้านออกมา
 เพราะเกิดความรู้สึกขัดแย้งอยู่ในใจ การที่ผลวิจัยไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะการวิจัยครั้งนี้
 กระทำกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เด็กเข้าใจดีว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบคาคหวังของพ่อแม่
 เป็นการกระทำด้วยความหวังดี เด็กเห็นเจตนาดีของพ่อแม่ จึงไม่มีการต่อต้าน ดังคำกล่าวข้างต้น

1.2 ก้นปัญญาธรรม

1.2.1 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบคาคหวัง
 เอาใจกับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยก้นปัญญาธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
 แบบลึงโชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

สอดคล้องกับคำกล่าวของ ปรีชา หงส์ไกรเลิศ (2518 : 27) ที่ว่า ประชาธิปไตย จะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องเริ่มจากครอบครัวเป็นลำดับแรก การที่สมาชิกใหม่ของครอบครัวจะมีความรู้ ความเข้าใจในค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ หรือความคิดใด ๆ ก็จะต้องเริ่มจากการกระทำอันเป็น แบบอย่างของสมาชิกเก่าซึ่งเป็นผู้อบรมเลี้ยงดู และตรงกับการศึกษาของมหาวิทยาลัยมิเนโซต้า (1967 : 173) ที่ได้สรุปผลออกมาว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทำให้เด็กเป็นคนหวาดกลัว ต่อผู้อื่น ไม่กล้าแสดงออก และตรงกับคำกล่าวของบุญสาย เชิดเกียรติกุล (2516 : 141) ซึ่งกล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทำให้เด็กวางตัวหรือทำอะไรไม่ถูก เป็นคนที่ไม่สามารถ คัดสินใจได้แน่นอน ไม่เชื่อตัวเอง

1.2.2 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบคาดหวัง

เอากับเด็กมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยค่านิยมมาตรฐานไม่แตกต่างกัน ผลวิจัยข้อนี้ไม่ตรงตาม สมมุติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่าแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบคาดหวังเอากับเด็ก ในสังคมไทยมีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่คล้าย ๆ กัน เด็กอาจจะ แสดงความรู้สึกไปตรงกันที่เป็นจริง ทำให้ผลการวิจัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับคำกล่าวของ เกโซ สวานนัท (2510 : 67 - 68) ซึ่งได้ให้ทัศนะว่า บิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูลูก โดยวิธีการปกป้องคุ้มครอง และบังคับให้ทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการ จะทำให้บุตรขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งลักษณะที่กล่าวนี้แสดงว่า ขาดคุณลักษณะแบบประชาธิปไตยค่านิยม มาตรฐาน แต่ผลวิจัยข้อนี้ตรงกับคำกล่าวของ เฮิร์ลอค (Hurlock, 1955 : 433 - 435) ซึ่งพบว่าการให้ความรักแก่เด็ก การเคารพในสิทธิของเด็ก ให้ความเท่าเทียมกันในครอบครัว จะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น และมีความคิดสร้างสรรค์

1.3 ค่านิยมมาตรฐาน พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบคาดหวังเอากับเด็ก มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรง ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1 เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าในสังคมไทยเรานั้นไม่ว่า จะอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบใดก็ตามสิ่งหนึ่งที่เน้นอย่างมากในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก็คือการให้มีสัมมาคารวะ ต่อผู้ใหญ่ ตรงกับที่ ปรีชา หงส์ไกรเลิศ (2518 : 28) กล่าวว่าสังคมไทยเน้นในเรื่อง

ความถูกต้องในอาวโส ของสมาชิกในครอบครัว การสั่งสอนต่าง ๆ ก็ล้วนแต่ให้เชื่อ และประพฤติปฏิบัติตามสมาชิกของครอบครัวที่มีอาวโสกว่า เช่นต้องเชื่อฟัง พี่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย การโต้แย้งผู้ใหญ่ หรือผู้อาวุโสกว่าก็เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าเด็กในสังคมไทยถูกเน้นในด้าน การวางตนมาในแบบเดียวกัน จึงทำให้ความแตกต่างกันในด้านนี้ไม่มี

2. การศึกษาความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูกับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ,
จากการวิจัย พบว่า

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านสามัคคีธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 2 ซึ่งตั้งไว้ว่า "การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยทุกด้าน" ทั้งนี้เพราะว่าพ่อแม่จะเป็นแม่พิมพ์ในการสร้างคุณธรรมแก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยเรื่อยมา เด็กจึงมีความนึกคิดที่ดีตามที่ทางครอบครัวได้ตั้งมาตรฐานไว้ เช่นมีหลักยึดทางศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ (สุพัตรา สุภาพ, 2515 : 67) และพ่อแม่ที่จะมีโอกาที่จะปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ข้างต้น ก็คือพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักนั่นเอง

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านการวางตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตรงตามสมมุติฐานข้อ 2 เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการความรักจากพ่อแม่ ทั้งเหตุผลของ ประสพ รัตนากร (อ้างจากสุพัตรา สุภาพ, 2515 : 24) ที่ว่า ความรักช่วยให้มนุษย์เป็นสุขใจ พ่อแม่ที่ให้ความรักลูกอย่างพอเหมาะพอควร จะช่วยให้จิตใจเด็กพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กแบบนี้ สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2516 : 49) ได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักก็จะโตขึ้นพร้อมที่จะให้ความรักต่อคนอื่น จะยอมรับต่อบุคคลอื่น ๆ เช่นเกี่ยวกับที่คนอื่นยอมรับตน

จากลักษณะนิสัยของ เด็กที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักดังกล่าวมานี้ คือคุณลักษณะของบุคคลที่มีประชาธิปไตยด้านการวางตนนั่นเอง ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการวางตน

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบ

ประชาธิปไตยค่านิยมธรรม ผลการวิจัยไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักในสังคมไทยนั้น เน้นให้เด็กทำตามผู้ใหญ่
แนะนำ เด็กไม่ค่อยได้ใช้ความคิดของตัวเอง ทำให้เด็กกลายเป็นคนที่ไม่มีความรับผิดชอบ
(สุภา มาลากุล ณ อยุธยา, 2516 : 44) ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นเด็กก็จะขาดความคิดริเริ่ม
ความคิดสร้างสรรค์ ไม่รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง บางครั้งเด็กจะมีความยุ่งยากใจเกิดขึ้น
เพราะเด็กก็ต้องการทำอะไร ๆ ให้ได้ด้วยตัวเอง แต่กลับทำไม่ได้ (ยรรยง สุพรรณรัตน์,
2516 : 142)

2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย

ด้านสามัคคีธรรม ด้านปัญญาธรรม และด้านคารวธรรม ผลการวิจัยข้อนี้ไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ว่า "การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยทุกด้าน" ผลวิจัยออกมาเช่นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าคงเป็นเพราะการวัดความเป็นประชาธิปไตยครั้งนี้เป็นการวัดทัศนคติ ไม่ได้เป็นการวัดพฤติกรรม ฉะนั้นการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ก็กระตือรือร้นที่จะตอบตามความรู้สึกนึกคิด ไม่ได้ตอบตามพฤติกรรมที่เด็กกระทำจริง ผลจึงออกมาแบบไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของมหาวิทยาลัยมิเนโซต้า (1967 : 173) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การลงโทษที่ไม่สมควรอาจมีอันตรายมาก ทำให้เด็กเกิดความหวาดกลัวต่อพ่อแม่ เพราะได้รับการลงโทษที่ไม่ยุติธรรมบ่อย ๆ หรือรุนแรง เด็กจะกลายเป็นคนที่หวาดกลัวต่อผู้อื่น ไม่กล้าแสดงออก และปลูกฝังนิสัยการหลอกลวง พยายามเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ และขัดแย้งกับผลการวิจัยของโรเซนไฮน์ (Rosenheim) ซึ่งได้ศึกษาเด็กชายอายุ 13 ขวบคนหนึ่ง ซึ่งไม่ได้รับความรักจากพ่อแม่ ในขณะที่ยังเล็กอยู่ว่าเด็กคนนี้ไม่เคยให้ความรักแก่คนอื่น ไม่สามารถจะเข้ากับเพื่อน ๆ ซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน (Garrison, 1965 : 226) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ตรงกับแนวความคิดของ เทโซ สวานนัท (2510 : 67) ที่ว่าบิดามารดาที่ละเลยไม่เอาใจใส่ต่อบุตรจะทำให้บุตรมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ รู้สึกว่าชีวิตว่าเหวไม่มั่นคง และมักจะส่งผลให้มีพฤติกรรมออกมาในรูปของการปฏิเสธ เป็นคนที่ขาดความรัก ทั้งยังให้ความรักแก่ใครไม่เป็นอีกด้วย

2.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบคาทอลิกให้กับเด็กมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ผลวิจัยข้อนี้ตรงตามสมมุติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้ว่า "การอบรมเลี้ยงดูแบบคาทอลิกให้กับเด็กจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติแบบประชาธิปไตยทุกด้าน" ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ เคโซ สวานนันท (2510 : 67) ที่ว่านิทานการที่ปกป้องคุ้มครองและให้ทำอะไรตามที่ตนเองต้องการ ย่อมทำให้บุตรมีลักษณะลงโทษตนเอง และทั้งจะมีพฤติกรรมรุนแรงในทางนี้เสมอ สอดคล้องกับความคิดของบุญสวย เชิดเกียรติกุล (2516 : 139) ซึ่งกล่าวไว้ว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคาทอลิกจะเกิดความรู้สึกขี้ขลาดอยู่ภายในใจตลอดเวลา เลยกลายเป็นคนที่คิดต่อต้านผู้ใหญ่ เมื่อมีโอกาสจะปฏิบัติตรงกันข้ามกับที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาเป็นคนละคน เป็นคนที่พกเอาแต่ความโกรธแค้น และไปแสดงออกต่อผู้อื่น บางคนก็แสดงปฏิกิริยาต่อต้านออกมาอย่างชัดเจน

2.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบคาทอลิกให้กับเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านมนุษยธรรม และด้านความวชิรธรรม ผลวิจัยข้อนี้ไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 4 และผลวิจัยขัดแย้งกับแนวความคิดของ เคโซ สวานนันท และบุญสวย เชิดเกียรติกุล ที่กล่าวไว้ในข้อ 2.5 ข้างต้น แต่จากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2515 : 155 - 156) แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวจะตกเป็นหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ถึง 57.80 % และคนในครอบครัวต่างยอมรับการตัดสินใจโดยหัวหน้าครอบครัวถึง 87.88 % ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นไม่มีส่วนที่จะส่งเสริมทัศนคติแบบประชาธิปไตยมากนัก และในขณะที่เดียวกันก็มีไคส่งผลไปในทางลบเช่นเดียวกัน

3. เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม จากผลการวิจัยพบว่า

3.1 นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลวิจัยข้อนี้ตรงตามสมมุติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน" และที่นักเรียนกลุ่มอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย

คำถามนี้สูงว่านักเรียนกลุ่มพุทธก็เพราะเหตุผลว่า ชาวไทยมุสลิม ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด การไม่ยึดถือเพื่อพบปะกันระหว่างมุสลิมด้วยกันทุกวันศุกร์ หรือการไปร่วมทำพิธีฮัจญ์กับมุสลิมทั่วโลกที่นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ต่างก็เป็นการส่งเสริมค่านิยมคัมภีร์ธรรมทั้งสิ้น และจะเห็นได้ว่าชาวมุสลิมจะปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาเคร่งครัดเหมือนกันหมดทั่วโลก

(สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2518 : 76) เมื่อมาพิจารณาทางด้านนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ จะเห็นได้ว่ามีความห่างเหินกับศาสนาอย่างมาก นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติศาสนกิจน้อยกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ถึงแม้ศาสนาพุทธจะเป็นศาสนาที่ส่งเสริมประชาธิปไตย เพราะมีหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ เช่น การทำดี ทำชั่ว เเวกรรม ความพยายาม ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความสามัคคี ฯลฯ (ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, 2518 : 76) แต่ศาสนาเหล่านั้นมีโอกาสดำเนินการมาสู่นักเรียนน้อยมาก

3.2 นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านความวามธรรมสูงกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานในข้อ 5 เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนอิสลามจะยึดถือคำสั่งสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด และในคำสอนของศาสนาที่เน้นหนักในเรื่องการมีสัมมาคารวะต่อบุคคลอื่น แต่นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธไม่ได้ยึดถือศาสนาอย่างจริงจัง ดังคำกล่าวของ ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ (2518 : 22) ที่ว่า สังคมมุสลิมเป็นสังคมเข้มแข็ง พยายามที่จะรักษาระเบียบประเพณีของตนอยู่ตลอดเวลา แต่วัฒนธรรมชาวพุทธเป็นวัฒนธรรมอ่อน คือชาวพุทธของเราไม่ได้นับถือศาสนาพุทธอย่างบริสุทธิ์ นับถือศาสนาพุทธปนพราหมณ์บ้าง นับถือผีบาง เทวดาปนเข้าไปบ้าง

จากเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่านักเรียนไทยอิสลามนับถือศาสนาโดยแท้จริง ในด้านคำสอนที่ได้จากพระคัมภีร์อันเป็นแก่นแท้ของศาสนา ส่วนนักเรียนไทยพุทธนั้นมิได้ปฏิบัติตามคำสอนที่บัญญัติไว้ในศาสนา ตัวอย่างเช่น ศาสนาอิสลามกำหนดให้ถือศีลอด เพื่อให้คนได้รู้ถึงความทรามที่ได้จากความหิว เพื่อจะได้มีความเมตตาต่อกันยากจน นักเรียนอิสลามก็จะถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่ทางด้านนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธไม่เคยปฏิบัติตามศีลห้าได้ครบทุกข้อตามคำสั่งสอนของศาสนา เป็นต้น

3.3 นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ และนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม

มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยค่านิยมวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน ผลวิจัยข้อนี้ไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อ 5 ถึงแม้ศาสนาอิสลามจะส่งเสริมคุณลักษณะในค่านิยมวัฒนธรรม ทั้งคำกล่าวของ สกกล นิลวรรณ (2518 : 160) ที่ว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมการศึกษามากที่สุด และมีเจตจำนงที่จะให้มุสลิมทุกคนมีความรู้ ส่วนทางค่านิยมศาสนานี้จะเห็นว่าการศึกษาของไทยได้มีการเริ่มต้นมาจากวัดตั้งแต่สมัยโบราณ และแม้ในปัจจุบันวัดก็มีส่วนส่งเสริมการศึกษาอย่างมาก แต่ศาสนาไม่ได้ส่งเสริมค่านิยมวัฒนธรรม เพราะมุ่งแต่จะให้ห้องจำภาษาที่ใช้สวดทางศาสนาเสียมากกว่า โดยเฉพาะชาวไทยอิสลามนั้นต้องการจะให้บุตรของตนมีความรู้ทางศาสนามากกว่าต้องการให้มีความรู้ทางวิชาการที่จะศึกษาได้ในระบบโรงเรียน ทั้งสุภามิตมลาญ์ที่ว่า "ให้ลูกของเราตายดีกว่าให้วัฒนธรรมของเราตาย" ซึ่งหมายความว่าคนตายไปไม่สำคัญเท่ากับประเพณี วัฒนธรรม ต้องสูญหายไป (ทิเรก กุลสิริสวัสดิ์, 2518 : 23) สุภามิตมลาญ์กล่าวเป็นความเชื่อถือของพวกมลายู ซึ่งพากันไปถึงชาวไทยอิสลามในจังหวัดปัตตานีด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลามต่างส่งเสริมให้คนมีวัฒนธรรม แต่การสั่งสอนและการถือปฏิบัติที่กระทำกันอยู่กลับขัดต่อหลักการของศาสนาอยู่อีกมาก ดังนั้นจึงไม่ได้ส่งเสริมค่านิยมวัฒนธรรมเหมือนกันทั้งสองศาสนา.

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการวิจัย

1.1 การจะวิจัยเรื่องที่ซ้ำอีก เพื่อความเชื่อมั่นในผลการวิจัย และควรปรับปรุงแบบสอบถามให้ดีขึ้น

1.2 การวิจัยในระดับอื่นด้วย เพื่อจะได้เปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

1.3 การจะวิจัยโดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานที่อยู่ (เน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อม) และอาชีพของบิดามารดา

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

2.1 ครูฝ่ายแนะแนวควรจะได้นำผลวิจัยนี้ไปพิจารณาเพื่อหาทางส่งเสริมเด็กให้เป็นประชาธิปไตยในทางที่ดีขึ้น

2.2 พ่อแม่ผู้ปกครองควรมีโอกาสได้รู้ว่าอะบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีใดจึงจะได้ผลดี โดยครู ครูแนะแนว ควรจะได้เป็นผู้ให้ความรู้แก่บุคคลทั้งกลาวนั้น โดยอาศัยผลวิจัยนี้ประกอบด้วย

2.3 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ควรจะได้พิจารณาว่าการปลูกฝังในเรื่องศาสนา ในปัจจุบันนั้นถูกต้องหรือไม่ และควรจะปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไร โดยเฉพาะศาสนาพุทธ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยต่อไป

3.1 การวิจัยครั้งนี้มีอุปสรรคหลายอย่าง โดยเฉพาะการเก็บข้อมูล ถ้ามีการวิจัยครั้งต่อไปควรจะส่งข้อมูลในกลางปีการศึกษา และควรจะเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 การใช้แบบสอบถามที่จำนวนข้อมากเกินไปจะทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย และไม่ยอมทำแบบทดสอบให้ครบทุกข้อ ข้อมูลเสียจึงมีมาก ฉะนั้นควรอย่าให้มีจำนวนข้อมากเกินไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร "การศึกษากับประชาธิปไตย" วุฒิสารชบรณประวัติศาสตร์
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร โรงพิมพ์จักรสยามการพิมพ์ 2517,
45 หน้า.
- กึกกฤษฎี ปราโมช ม.ร.ว. และคณะ ประชาธิปไตยของชาวมาน สำนักพิมพ์พิเศษ
2516, 240 หน้า.
- ชวน หลีกภัย "ประชาธิปไตยในเมืองไทย" ปรากฏทางวิชาการ วิทยาลัยครูสงขลา
โรงพิมพ์บันทาสสัน 2513, 133 หน้า.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ และรอส พรสิเชีย อุปสรรคของระบอบประชาธิปไตยในไทย
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517, 136 หน้า.
- จิเรก กุลศิริสวัสดิ์ และคณะ "วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย และบลาย" วารสารรวมคำแหง
โรงพิมพ์การศาสนา 2518, 216 หน้า.
- เดโช สนวนนท์ จิตวิทยาทั่วไป โอเคียนสโตร 2510, 258 หน้า.
- เตลิไทป์ รายวัน ฉบับวันที่ 21 สิงหาคม 2518, 16 หน้า.
- ถนอบ ชารัตถพันธุ์ "ประชาธิปไตย" บทความทางวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโร
พัฒนโลก โรงพิมพ์พิเศษ 2517, 187 หน้า.
- ธงชัย ลักขณสุวรรณ การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพประชาธิปไตย ปรินิพนธ์ กศ.ม.
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 103 หน้า.
- ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทย
ที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2515, 189 หน้า.
- ประมวล ถิกกินสัน ทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วยบุคลิกภาพ โรงพิมพ์จินตนาการพิมพ์
2515, 126 หน้า.

- ประยูทธ วัชรกิมส์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนมัธยมสาธิต
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 ประสานมิตร 2514, 77 หน้า.
- ✓ ปรีชา พงศ์ไกรเลิศ ประชาธิปไตยสำหรับคนไทย โรงพิมพ์สมาคมสังกตศาสตร์แห่งประเทศไทย
 2518, 100 หน้า.
- เปื้อง กุฑู และคณะ ประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงพิมพ์อักษรสยามการพิมพ์
 2518, 98 หน้า. X
- ฝน แสงสิงแก้ว และคณะ การส่งเสริมสุขภาพจิตเด็ก โรงพิมพ์สารศึกษาการพิมพ์
 2516, 150 หน้า.
- พจน์ สะเพียรชัย "ลักษณะของการศึกษาในระบบสังกตไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง"
พัฒนาสังคม 9 สำนักงานทดสอบมหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
 2516, 141 หน้า.
- มินนิโซตา, มหาวิทยาลัย สถาบันสวัสดิการเด็ก การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก
 สภาวิจัยแห่งชาติ แปล 2511, 48 หน้า.
- ลวน สายยศ และอังกฤา ตันศิริตานนท์ สถิติวิทยาทางการศึกษา
 โรงพิมพ์วัฒนาพานิช 2515, 280 หน้า.
- วนิดา เพชรพูล "ยุทธศาสตร์ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม" วารสารคณะกรรมการศึกษา
แห่งชาติ โรงพิมพ์คุรุสภา 2516, 63 หน้า.
- ✓ วิทยากร เข้มภูม แนวความคิดใหม่ทางการศึกษา โรงพิมพ์ปทุม
 2518, 336 หน้า.

วินิจ เกตุชา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์
ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ในจังหวัดสุโขทัย
 ปรินทิพ กศ.บ. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 86 หน้า.

ศรีสวัสดิ์ ชลวิสุทธิ การอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่เปื้อนทางเศรษฐกิจสังคมระดับกลาง
ในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี ปรินทิพ กศ.บ. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
 2505, 137 หน้า.

สนิท สมักรการ "บุคลิกภาพของนักประชาธิปไตย" อนุสรณ์การพระราชทานเพลิงศพ
จิระ บุณยากร โรงพิมพ์อภการพิมพ์ 2517, 110 หน้า. X

สวกัด ศรีสังค, พ.ท. การควบคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน วิทยานิพนธ์
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2504, 263 หน้า. X

สาโรช บัศรี แนวคิดในการบริหารการศึกษา โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์
 2503, 98 หน้า.

สุพัตรา สุภาพ ปัญหาสังคม โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2515, 175 หน้า.

Covillo, Walter J., Costello, Timothy W., and Rouke, Fabial L,
Abnormal Psychology, Barms & Noble, Inc., New York, 1960,
 298 pp.

Cronbach, Lee Joseph, Essentials of Psychological Testing,
 New York, 1970, 752 pp.

Ebinstein, William, Today's ISMS Prentice - Hall, Inc.,
 Englewood cliffs, N.J., 1962, 243 pp.

Edwards, Allen Louis, Statistical Analysis, Rinchart & Company,
 Inc., New York, 1958, 234 pp.

- Ferguson, George A., Statistical Analysis in Psychology and Education,
Mc Graw - Hill Book Company, New York, 1966, 446 pp.
- ✓ Garrett, Henry E., Statistics in Psychology and Education, David
Mc Kay Company, Inc., New York, 1966, 491 pp.
- ✓ Hurlock, Elizabeth B., Developmental Psychology, 3 rd. ed.
Mc Graw - Hill Book Company, New York, 1968, 926 pp.
- ✓ Gould, Julius and Kolb, William L., A Dictionary of the Social Science,
5 th. ed., Compiled under the auspices of the UNESCO, the Free
Press, N.Y., 1969, 187 pp.
- ✓ Maslow, A.H., Motivation and Personality, Harper & Brothers, Publishers,
New York, 1954, 411 pp.
- Michaelis, John U., Social Studies for Children in a Democracy,
Prentice - Hall, Inc., New York, 1953, 466 pp.
- Monroe, Walter S., editor, Encyclopedia of Educational Research,
Revised Edition, the Macmillan Co., New York, 1952, 1520 pp.
- Pilai Chayakul, Child Rearing Practices of Middle Class Families in
Bangkok - Thonburi, Thailand, Master Thesis, Chulalongkorn
University, 1964, 76 pp.
- Schneidman, Rose, Democratic Education in Practice, Harper & Brothers,
Publishers, New York, 1945, 534 pp.
- ✓ Sears, Robert Richardson, Patterns of Child Rearing, Row, Peterson and
Company, New York, 1957, 549 pp.

Siegelman, Marvin "Evaluation of Bronfenbrenner's Questionnaire for
children Concerning Parental Behavior", Child Development,
36 : 162 - 172, 1967.

ກາດຜນວກ

ภาคผนวก ก.

- แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดู
- แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย

นักเรียนที่รัก

ผมเป็นนิสิตปริญญาโท สาขาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ต้องการจะทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "ทัศนคติแบบประชาธิปไตย ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับ ม.ศ. 6 เขตศึกษา 2 " การทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือจากนักเรียนทุกคนช่วยตอบแบบสอบถามนี้

การทำปริญญานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์มากที่สุดคือตัวนักเรียนเอง พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนที่จังหวัดภาคใต้ของเรา รวมทั้งประเทศของเราด้วย ฉะนั้นขอให้นักเรียนตั้งใจตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง

คำตอบที่นักเรียนตอบจะเป็นความลับ นักเรียนไม่ต้องเขียนชื่อลงไป หวังว่านักเรียนคงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี.

โกศล ธรรมชาติ

นิสิตปริญญาโท สาขาการแนะแนว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่อง ☐ ข้างล่างนี้

ศาสนาที่นักเรียนนับถือคือ

☐ ศาสนาพุทธ

☐ ศาสนาอิสลาม

☐ ศาสนาอื่น ๆ คือ

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ ถาถามนักเรียนเพื่อต้องการทราบว่า ผู้ที่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนได้ปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร มากน้อยเพียงใด โดยให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องใดช่องหนึ่งให้ตรงตามความเป็นจริง

ชี้ข้อ	"ทุกครั้ง"	หมายถึง	ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้นทุกครั้ง
ชี้ข้อ	"เกือบทุกครั้ง"	หมายถึง	ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้นบ่อย ๆ แต่ไม่ทุกครั้ง
ชี้ข้อ	"บางครั้ง"	หมายถึง	ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้นเพียงบางครั้ง หรือทำบ้าง ไม่ทำบ้าง
ชี้ข้อ	"นาน ๆ ครั้ง"	หมายถึง	ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างนั้นนาน ๆ จึงจะมีสักครั้ง หรือแทบจะไม่ทำ
ชี้ข้อ	"ไม่เคย"	หมายถึง	ผู้เลี้ยงดูไม่เคยปฏิบัติต่อนักเรียนเลย

เช่นตัวอย่าง

	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
(๐) ผู้เลี้ยงดูพาเด็กไปไหนเมื่อเด็กต้องการ		/			
(๐๐) ผู้เลี้ยงดูให้เงินเด็กเมื่อเด็กไปเที่ยว	/				

ข้อ (๐) หมายความว่า เมื่อเด็กต้องการไปไหน ผู้เลี้ยงดูเด็กจะพาไปเกือบทุกครั้ง

ข้อ (๐๐) หมายความว่า เมื่อเด็กไปเที่ยว ผู้เลี้ยงดูจะให้เงินแก่เด็กทุกครั้ง

ต่อไปนี้แบบสอบถามจริง ขอให้เด็กอ่านอย่างระมัดระวัง แล้วตอบให้ตรงกับความจริงให้มากที่สุด และจงเข้าใจว่า "ผู้เลี้ยงดู" ในแบบสอบถามทั้งหมดคือ "คนที่อบรมเลี้ยงดูเด็กมานานที่สุดเท่านั้น" (อาจจะ เป็น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ พระสงฆ์ หรือบุคคลอื่น ๆ)

โปรดทำทั้งหมดทุกข้อ

	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
1. นักเรียนสามารถพูดคุยกับผู้เลี้ยงดูได้ทุกเรื่อง					
2. ผู้เลี้ยงดูให้กำลังใจและช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนมีทุกข์					
3. ผู้เลี้ยงดูเป็นที่ปรึกษาของนักเรียน					
4. ผู้เลี้ยงดูแสดงความรักความเมตตาต่อนักเรียน					
5. ผู้เลี้ยงดูพูดถึงความดีของนักเรียนให้ผู้อื่นฟัง					
6. ผู้เลี้ยงดูชมเชยนักเรียน เมื่อนักเรียนทำอะไรได้ดีถูกต้อง					
7. ผู้เลี้ยงดูให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำอะไรถูกต้องทำ					
8. ผู้เลี้ยงดูจะบอกในสิ่งที่นักเรียนต้องการทราบ					
9. ผู้เลี้ยงดูช่วยนักเรียนในเรื่องการทำงานอดิเรก งานฝีมือ และการเรียน					
10. นักเรียนมีโอกาสดูแลและเที่ยวนอกบ้านกับผู้เลี้ยงดู					
11. ผู้เลี้ยงดูจะมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้กับนักเรียน					
12. ผู้เลี้ยงดูชอบพูดจาหยอกล้อนักเรียนอย่างสนุกสนาน					
13. นักเรียนสามารถพูดโต้เถียงได้ เมื่อผู้เลี้ยงดูพูด ไม่ถูกต้อง					
14. ผู้เลี้ยงดูจะให้อภัยเมื่อนักเรียนทำผิด					
15. ผู้เลี้ยงดูจะให้สิ่งของตามที่นักเรียนขอ					
16. เมื่อนักเรียนทำผิดหรือทำให้ผู้เลี้ยงดูไม่พอใจ ท่านจะ ลงโทษโดยการไล่ไปให้พ้นหน้าท่าน					
17. เมื่อนักเรียนทำผิดผู้เลี้ยงดูจะไม่ให้ออกไปเล่นกับเพื่อนๆ					

	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
18. เมื่อผู้เลี้ยงดูไม่พอใจท่านจะให้เด็กเรียนเฝ้าบ้าน แต่คนอื่น ๆ ในบ้านได้ไปเที่ยวอย่างสนุกสนาน					
19. ผู้เลี้ยงดูชอบเปรียบเทียบให้รู้ว่า เด็กอื่น ๆ มีความประพฤติดีกว่านักเรียน					
20. ผู้เลี้ยงดูพุดจาจากถากถาง ประณามนักเรียน					
21. เมื่อนักเรียนเล็ก ๆ ถ้าทำผิดผู้เลี้ยงดูจะเขินดี					
22. เมื่อนักเรียนเป็นเด็ก ถ้าทำผิดผู้เลี้ยงดูจะเขินดี ทันที					
23. เมื่อนักเรียนทำผิดผู้เลี้ยงดูจะลงโทษอย่างรุนแรง เกินกว่าเหตุ					
24. ผู้เลี้ยงดูจะลงโทษนักเรียนโดยการหยิกข่วน เขกหัว					
25. ผู้เลี้ยงดูลงโทษนักเรียนโดยให้ทำงานหนักกว่าที่เคยทำ					
26. เมื่อนักเรียนทำผิดพลาค จะถูกห้ามมิให้ทำในสิ่งที่ นักเรียนต้องการ					
27. ผู้เลี้ยงดูพุดจาไม่ไ้เพราะกับนักเรียน					
28. ผู้เลี้ยงดูแสดงสีหน้าซึ่งขึง เมื่อพุดกับนักเรียน					
29. นักเรียนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้เลี้ยงดู โต้เถียงไม่ได้					
30. ผู้เลี้ยงดูมีอาการโมโหขณะลงโทษนักเรียน					
31. ผู้เลี้ยงดูต้องการให้นักเรียนช่วยทำงานทางบ้าน					
32. ผู้เลี้ยงดูต้องการให้นักเรียนประกอบอาชีพตามที่ ท่านต้องการ					

	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
33. ผู้เลี้ยงดูเข้มงวดให้นักเรียนรู้จักของใช้ให้เป็นระเบียบ					
34. ผู้เลี้ยงดูกลัวว่านักเรียนจะช่วยตนเองไม่ได้					
35. เมื่อนักเรียนไปไหนผู้เลี้ยงดูจะติดตามไปด้วย เพราะกลัวไม่ปลอดภัย					
36. ผู้เลี้ยงดูกำหนดเวลาให้นักเรียนเรียนที่บ้านอย่าง สม่ำเสมอ					
37. นักเรียนต้องขออนุญาตผู้เลี้ยงดูเมื่อจะออกไปนอกบ้าน					
38. นักเรียนต้องบอกรายละเอียดในการใช้จ่ายเงินให้ ผู้เลี้ยงดูทราบ					
39. ผู้เลี้ยงดูให้นักเรียนกลับบ้านตามเวลาที่ท่านกำหนดไว้					
40. ผู้เลี้ยงดูต้องการให้นักเรียนทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่า เด็กอื่น					
41. ผู้เลี้ยงดูแสดงความผิดหวังและเสียใจเมื่อนักเรียนทำผิด					
42. ผู้เลี้ยงดูจะชี้แจงให้นักเรียนรู้จักอธิบายตนเองเมื่อทำผิด					
43. ผู้เลี้ยงดูบอกให้นักเรียนรู้ว่าไม่ยากให้นักเรียนทำผิดอีก ในเรื่องที่ท่านเคยเตือน					
44. ผู้เลี้ยงดูให้นักเรียนใช้ความพยายามมากขึ้น เมื่อ นักเรียนทำสิ่งใดไม่ได้					
45. ผู้เลี้ยงดูไม่ให้นักเรียนไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ เพราะกลัว ได้รับอันตราย					

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ไม่ได้ถามความรู้ของนักเรียน แต่ต้องการจะทราบว่าข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อตรงกับความคิดและตรงกับนิสัยของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ถ้านักเรียนตอบไม่ตรงความจริง คำตอบของนักเรียนจะไม่มีประโยชน์ต่อการค้นคว้าวิจัยครั้งนี้เลย ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบให้ตรงความจริงมากที่สุด เวลาตอบให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องใดช่องหนึ่งซึ่งตรงกับความเป็นจริง

- ชี้แจง "เห็นด้วยมากที่สุด" หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยอย่างมากกับข้อความในข้อนั้น
- ชี้แจง "เห็นด้วย" หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความนั้น แต่น้อยกว่าเห็นด้วยมากที่สุด
- ชี้แจง "ไม่แน่ใจ" หมายถึง นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
- ชี้แจง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" หมายถึง นักเรียนไม่เห็นด้วยเลยกับข้อความนั้นและคัดค้านเต็มที่

เช่นตัวอย่าง

	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(๐) พบเงินกลางถนนในบริเวณโรงเรียนเราเก็บไว้ใช้โดยไม่คืนเจ้าของ	✓				
(๐๐) ห้องเรียนควรแยกเป็นห้องนักเรียนหญิง ห้องนักเรียนชาย					✓

ข้อ (๐) หมายความว่าเราพบเงินเราก็เก็บเอาไว้ใช้โดยไม่คืนเจ้าของ และเราเคยทำมาอย่างนั้นเป็นประจำจึงรู้สึก "เห็นด้วยมากที่สุด"

ข้อ (๐๐) หมายความว่า "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ที่จะให้แบ่งแยกห้องเรียนเป็นหญิงและชาย

— 37
+ 8
รวม 45

โปรดทำให้หมดทุกข้อ

ชุดที่ 1

5 ข้อดี 5 ข้อ

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. งานพัฒนาการโรงเรียนเป็นงานที่น่าเบื่อหน่าย					
2. คนที่มีความสามารถควรทำงานให้มากกว่าคนอื่น					
3. ผู้ที่มีความสามารถน้อยสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้					
4. เราทำงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มเสร็จแล้ว ไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ยื่นอีก	✓				
5. ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงการประชุม ถ้าเห็นว่า ได้รับประโยชน์ไม่คุ้มค่า	✓				
6. ข้าพเจ้ามักหลีกเลี่ยงการทำงานส่วนรวมเพราะไม่ เกิดประโยชน์กับตัวข้าพเจ้า					
7. บอกคนอื่นไว้ก่อนว่าเรามีความสามารถเพื่อป้องกัน ไม่ให้คนอื่นดูหมิ่น					
8. ไม่จำเป็นต้องร่วมมือทำงานตามมติของส่วนรวมที่ ไม่ตรงกับความคิดของเรา	✓				
9. คนที่ทำงานของส่วนรวมอย่างเต็มความสามารถคือคนใจ ที่ถูกหลอกให้ทำงาน	✓				
10. เมื่อทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ หลายคน แม้เราไป รับผิดชอบเพื่อน ๆ ก็จะไม่รับผิดชอบแทนเรา					
11. เราควรกำหนดเวลาเพื่อทำงานในหน้าที่ของเราไว้ ล่วงหน้า					

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
12. สมุดจดงานของนักเรียนระดับ ม.ศ.6 ไม่จำเป็นต้อง จดให้เป็นระเบียบ					
13. การให้คะแนนของอาจารย์ส่วนมากไม่ยุติธรรม	✓				
14. การเห็นแก่ตัว เป็นสิ่งหนึ่งที่เราต้องทำในสังคมปัจจุบัน					
15. ข้าพเจ้าจะถอนตัว เมื่อกลุ่มมอบหมายให้ทำงานในสิ่งที่ ข้าพเจ้าไม่สนใจ	✓				
16. ประชาชนไม่ควร เสียสละเงินเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน เพราะมีรายได้น้อย	✓				
17. คนเก่งชอบดูถูกคนอื่น เราควรกลั่นแกล้งเขาบ้าง เพื่อไม่ให้ลืมหิว					
18. ตำแหน่งประธานนักเรียนและตำแหน่งหัวหน้าชั้น + เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติมาก	✓				
19. ประธานนักเรียนเป็นคนธรรมดาไม่มีสิทธิ์สั่งเราให้ ทำตาม	✓				
20. บางครั้งเราต้องยอมรับการตัดสินใจของหัวหน้า แม้จะ + ไม่ตรงกับความคิดของเรา	✓				
21. เมื่อเราทำงานในหน้าที่เสร็จแล้วรีบบอกหัวหน้าขอ ทำงานอื่นต่อไป					
22. หัวหน้ามีหน้าที่วางแผนการทำงานคนอื่น ๆ มีหน้าที่ - ทำตามเท่านั้น	✓				
23. การทำงานเป็นกลุ่มจะเสียเวลามากและได้ประโยชน์ - ไม่คุ้มค่า	✓				
24. ข้าพเจ้าอารมณ์เสีย เมื่อเพื่อนร่วมงานทำงานผิดพลาด	✓				

ชุดที่ 2

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. รู้สึกลำบากใจ เมื่อต้องพูดแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม +	/				
⇒ 2. ให้คนอื่นนำความคิดของเราไปพูดก็ดีกว่าให้เราพูดเอง — ในขณะที่มีการประชุม	/				
3. การแสดงความคิดเห็นเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของผู้อยากเด่น /	/				
4. เมื่อข้าพเจ้าทาคณิตศาสตร์ไม่ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลอกคนอื่น					
5. เมื่อมีการประชุมถ้าสมาชิกส่วนใหญ่คิดเห็นอย่างไร + เราต้องคิดเห็นอย่างนั้นด้วย	/				
6. ผลการลงมติในที่ประชุมไม่ตรงกับความคิดของเรา + เราต้องเปลี่ยนความคิดให้เหมือนคนอื่น	/				
7. มนุษย์ควรใช้ปัญญาเพื่อความอยู่รอดของคน ถึงแม้จะใช้ ในทางที่ผิด	/				
8. เลือกเพื่อนที่เรารักเป็นหัวหน้า	/				
9. เมื่อประกอบอาชีพเป็นช่างบางครั้งต้องหลอกลูกค้า					
10. หากพรรคพวกไว้วางใจมากเมื่อจะมีการยกมือออกเสียง —	/				
11. การยอมรับผิดทำให้เราเสียหน้า —	/				
12. เมื่อทำอะไรผิดเราไม่ต้องยอมรับผิดเพียงแต่ทำเฉยเสีย	/				
13. ทำงานโดยใช้ความรู้ให้ดีที่สุดดีกว่าทำงานตามคำสั่ง + ของหัวหน้า	/				

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย มากที่สุด
14. ช่างที่เรียนจากโรงเรียนมีความรู้ทางเทคนิคใหม่ ๆ ดีกว่าช่างที่ฝึกตามร้าน					
15. คนที่คิดทำวิทยุคนแรกน่าจะน้อยกว่าคนทำวิทยุในปัจจุบัน					
16. คนที่มีความคิดไม่เหมือนคนอื่นเป็นคนผิดปกติ	/				
17. การคิดริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนควรมาจาก ความคิดของอาจารย์	/				
18. กิจกรรมต่าง ๆ แม้เราไม่เสนอให้ทำอาจารย์ก็จะ ต้องให้ทำ					
19. คนอื่นผลิตสิ่งของขึ้นมาหากไม่จริงใจเราไม่ควรสนใจ	/				
20. เรียนอาชีวะมีประโยชน์น้อยกว่าเรียนมหาวิทยาลัย					
21. วิชาช่างไม่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียน					
22. ช่างเจ้าเรียนอาชีวะเพื่อจะเพิ่มพูนความรู้ไปสอบทางอื่น	/				
23. สิ่งที่อาจารย์สอนเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งหมด	/				
24. ไม่ควรแสดงความคิดโต้แย้งกับอาจารย์ที่สอนเรา	/				

ชุดที่ 3 (ธรรม)

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อเพื่อน ๆ มีความคิดไม่เหมือน ข้าพเจ้า	-				
2. ข้าพเจ้าสามารถแก้ปัญหาของตัวเองได้ โดยไม่ต้อง พึ่งคนอื่น	-				
3. เมื่อข้าพเจ้าทำอะไรแล้วมีคนคิดว่าไม่ดี ข้าพเจ้าจะไม่ พอใจ	-				
4. สิ่งที่เราเห็นว่าดี หากคนอื่นหักท้วงว่าไม่ดี เราต้อง พิจารณาใหม่	-				
5. ข้าพเจ้าเชื่อความคิดของอาจารย์พอ ๆ กับความคิด ของเพื่อน	-				
6. กรรมการที่รักศิษย์ให้ทีมโรงเรียนของเราชนะ แต่ภายหลังกลับให้แพ้ เราต้องยอมรับ					
7. ข้าพเจ้าเชื่อฟังอาจารย์ประจำชั้นมากกว่าอาจารย์ ประจำวิชา					
8. คนที่อายุน้อยกว่าข้าพเจ้าสามารถชักชวนข้าพเจ้าได้	-				
9. ถ้าความคิดเห็นของเราถูกต้อง เราต้องโต้เถียงให้ชนะ ถึงแม้จะชกใจกัน	-				
10. คนที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น เป็นคนไม่น่าเชื่อถือ	-				
11. ข้าพเจ้าเกลียดคนที่แต่งงานกับคนต่างศาสนา	-				
12. ข้าพเจ้าอยากให้งัหวัดที่ข้าพเจ้าอยู่มิมีคนที่มีนับถือศาสนา เดียวกับข้าพเจ้าเท่านั้น	-				

	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
13. ข้าพเจ้าเห็นใจพวกที่เดินขบวนประท้วงทั้งหลาย	/				
14. เราควร ถัดค้านพวกเดินขบวนประท้วงทั้งหลาย					
15. โจรผู้ร้ายที่ทำความผิดกฎหมายเมื่อจับได้ควรยิง เป้าทุกคน	/				
16. คนที่ทำผิดถึงแม้จะให้โอกาสก็จะทำผิดอีก	/				
17. ข้าพเจ้าเข้าใจ เมื่อเห็นเพื่อนทำแบบผิดที่ง่าย ๆ ไม่ได้					
18. ควรละเมิดสิทธิของผู้อื่นบ้าง เป็นบางครั้ง เพื่อรักษา ผลประโยชน์ของเรา	/				
19. ข้าพเจ้ารู้สึกอับอายถ้าต้อง เดินกับคนที่หน้าตาชั่วเหว					
20. คนพิการที่ช่วยตัวเองไม่ได้ไม่ควรมีชีวิตอยู่นาน ๆ					
21. ข้าพเจ้ารู้สึกขำเมื่อพบคนตาเหล่					
22. ข้าพเจ้าชอบล้อเลียนคนพิการ เพราะสนุกก็					
23. ข้าพเจ้าไม่ชอบคบกับคนที่เก่งกว่าข้าพเจ้า	/				
24. ข้าพเจ้าไม่สบายใจที่ต้องทำอะไรตามกฎหมาย บ้านเมือง	/				

ภาคผนวก ข.

- คำอ่านจกจำแนกรายข้อ (๓) แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู
- คำอ่านจกจำแนกรายข้อ (๓) แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย

ตาราง ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถาม

ก. แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดู

ให้ความรัก		ลงโทษ		คาดหวัง เอากับเด็ก	
ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	7.60	16	3.31	31	1.79
2	2.04	17	4.55	32	2.10
3	3.49	18	3.00	33	3.49
4	4.20	19	6.31	34	2.76
5	2.63	20	3.12	35	2.87
6	3.59	21	4.62	36	5.63
7	7.66	22	5.52	37	2.70
8	4.95	23	1.78	38	1.86
9	1.88	24	1.90	39	5.23
10	3.60	25	1.85	40	3.14
11	2.42	26	2.05	41	1.95
12	5.51	27	3.07	42	1.76
13	2.28	28	2.86	43	3.18
14	5.30	29	2.70	44	1.85
15	3.66	30	5.51	45	2.27

ข. แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย

ด้านสังคม (ชุดที่ 1)		ด้านวัฒนธรรม (ชุดที่ 2)		ด้านการรวม (ชุดที่ 3)	
ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	3.20	1	2.28	1	2.56
2	2.17	2	3.62	2	2.64
3	1.98	3	3.63	3	1.90
4	2.21	4	1.96	4	1.80
5	5.16	5	1.79	5	7.96
6	1.88	6	2.72	6	1.75
7	1.78	7	5.26	7	2.72
8	2.35	8	2.58	8	1.80
9	2.60	9	7.62	9	2.69
10	3.79	10	6.49	10	4.63
11	2.07	11	1.89	11	3.56
12	2.01	12	3.53	12	3.03
13	3.90	13	4.87	13	6.83
14	4.10	14	6.33	14	1.78
15	5.05	15	3.93	15	2.52
16	3.30	16	3.34	16	3.42
17	2.09	17	4.20	17	2.58
18	1.79	18	2.74	18	7.05
19	1.95	19	4.19	19	4.02
20	2.15	20	6.18	20	11.87

คำนวณค่าเฉลี่ย (ชุดที่ 1)		คำนวณปัญหารวม (ชุดที่ 2)		คำนวณการรวม (ชุดที่ 3)	
ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t
21	2.06	21	6.11	21	1.98
22	1.86	22	3.97	22	1.92
23	3.58	23	5.23	23	2.86
24	6.59	24	2.55	24	4.56